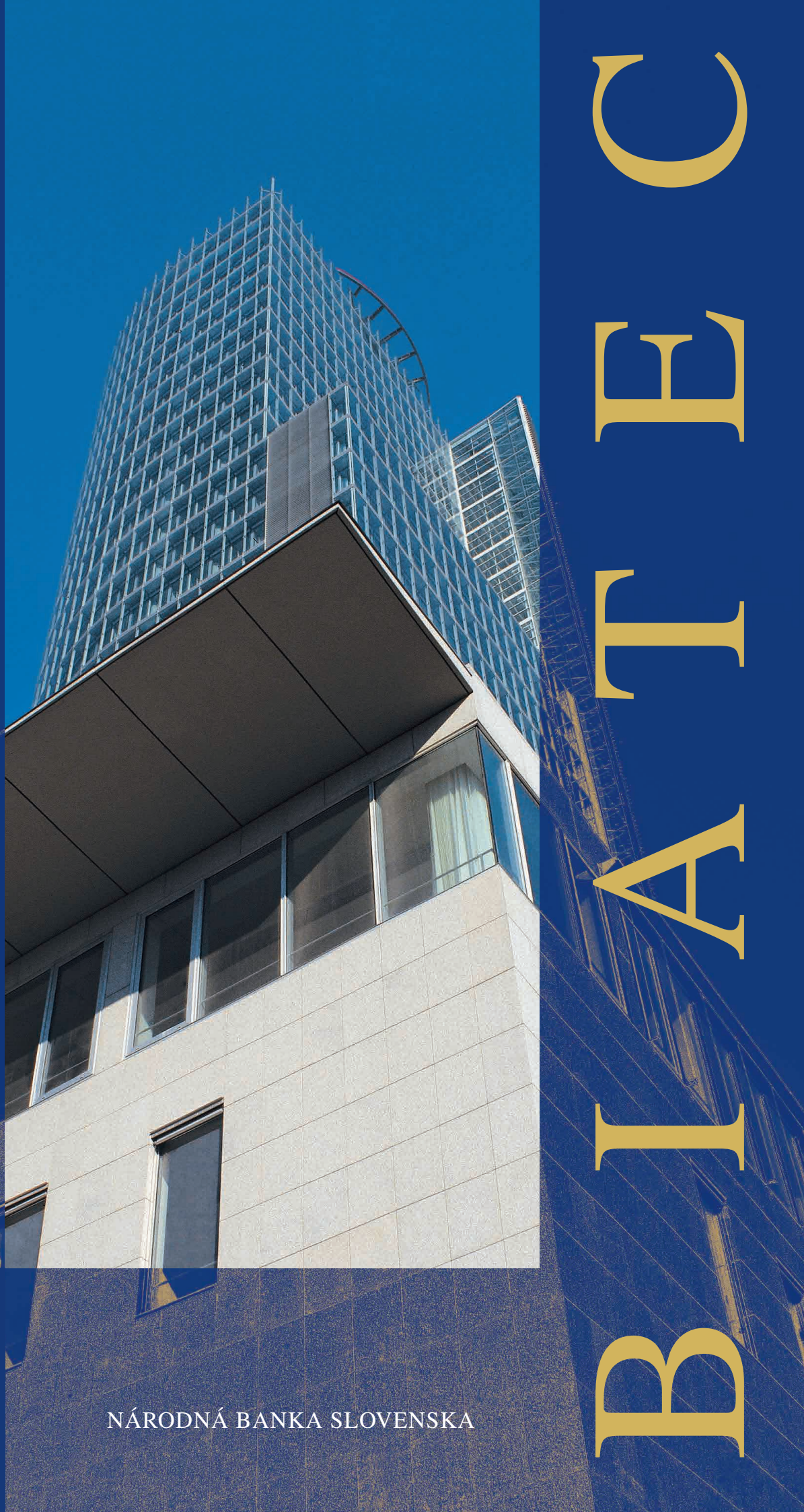

5

Október 2019
Ročník 27

ODBORNÝ
BANKOVÝ
ČASOPIS

C
E
A
T
T
E
B

NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA

Strieborná zberateľská eurominca k 150. výročiu narodenia Michala Bosáka

Pri príležitosti 150. výročia narodenia Michala Bosáka vydala Národná banka Slovenska striebornú zberateľskú euromincu v nominálnej hodnote 10 eur. Slávnostné začatie jej predaja sa uskutočnilo 10. októbra 2019 v Národnej banke Slovenska v Bratislave. Na podujatí vystúpil s úvodným príhovorom guvernér Národnej banky Slovenska Peter Kažimír. Medzi hosťami bol prítomný aj riaditeľ Mincovne Kremnica, š. p., Vlastimil Kalinec.

Foto: Roman Benický

Michal Bosák (10. 12. 1869 – 18. 2. 1937), americký bankár zo Šariša, patril medzi najvýznamnejších predstaviteľov komunity amerických Slovákov. Po odchode do Ameriky sa cez rôzne podnikateľské aktivity dopracoval až k založeniu vlastnej súkromnej banky Michal Bosak Privat Bank v meste Olyphant. Zároveň sa podieľal na budovaní ďalších bánk a peňažných ústavov v Pensylvánii. Paralelne s podnikaním sa angažoval v národnom hnutí amerických Slovákov a bol aj signatárom Pittsburskej dohody. Po skončení vojny a vzniku ČSR viackrát navštívil národne oslobodené Slovensko a finančne podporil viacero projektov. V roku 1920 založil v Bratislave Americko-slovenskú banku, ktorá postupne otvorila v Prahe a na ostatnom území ČSR spolu 12 pobočiek. V Prešove nechal pre banku postaviť reprezentatívne sídlo, dodnes známe ako Bosákova banka.

Na výtvarný návrh striebornej zberateľskej euromince v nominálnej hodnote 10 eur k 150. výročiu narodenia Michala Bosáka vyhlásila Národná banka Slovenska v apríli 2018 verejnú anonymnú súťaž, do ktorej bolo predložených jedenásť výtvarných

prác od ôsmich autorov. Komisia na posudzovanie výtvarných návrhov pamätných mincí a zberateľských mincí ich hodnotila v októbri 2018. Jej odborným poradcom v procese hodnotenia bol zástupca Historického ústavu SAV, PhDr. Ľudovít Hallon, DrSc.

(Pokračovanie na 3. str. obálky)

Strieborná zberateľská eurominca k 150. výročiu narodenia Michala Bosáka

(Pokračovanie z 2. str. obálky)

Strieborná zberateľská minca
realizovaná podľa návrhu
Mgr. art. Romana Lugára

Odborná komisia odporučila udelenie prvej ceny a na realizáciu výtvarného návrhu autora Mgr. art. Romana Lugára. Ocenila najmä portrét, ktorý zaujal kvalitným spracovaním. Na averze pozitívne hodnotila odkaz na Bosákovu angažovanosť pri vzniku samostatného spoločného štátu Čechov a Slovákov ako signatára Pittsburskej dohody.

Druhú cenu v súťaži získal Mgr. art. Peter Valach. Na jeho výtvarnom návrhu komisia vyzdvihla najmä výtvarné stvárnenie averzu ako celku. Dominuje mu štátny znak a pod ním prepis fragmentu 10-dolárovej bankovky s podpisom Michala Bosáka. Reverzu dominuje portrét Michala Bosáka.

Tretia cena bola udelená výtvarnému návrhu Asamata Baltaeva, DiS. Komisia kladne hodnotila najmä portrét, ktorý veľmi dobre vystihuje Bosákovu podobu. Na averze je detail bočnej fasády Bosákovej banky v Prešove.

Strieborná zberateľská eurominca v nominálnej hodnote 10 eur má priemer 34 mm a hmotnosť 18 g. Bola vyrazená zo striebra s rýdzosťou 900/1000 v Mincovni Kremnica. Na hrane je uvedený nápis do hĺbky „AMERICKO-SLOVENSKÝ BANKÁR“. Zo schváleného limitovaného počtu 11 000 kusov euromincí bolo vyrazených 3 000 kusov v bežnom vyhotovení a 6 150 kusov vo vyhotovení proof.

Hana Janíková

2. cena
Mgr. art. Peter Valach

Foto: Roman Bernický

3. cena
Asamat Baltaev, DiS.
Foto: Štefan Fröhlich

BIATEC
Odborný bankový časopis
Október 2019

Vydavateľ:

Národná banka Slovenska
Imricha Karvaša 1
813 25 Bratislava
IČO: 30844789

Redakčná rada:

doc. Ing. Jozef Makúch, PhD. (predseda)
Mgr. Júlia Čillíková
Ing. Juraj Jánošík
Ing. Renáta Konečná
PhDr. Jana Kováčová
Mgr. Martin Šuster, PhD.

Redakcia:

Ing. Alica Polónyiová
tel.: 02/5787 2153
fax: 02/5787 1128
e-mail: biatec@nbs.sk

Počet vydaní: 6-krát do roka

Cena výtlačku pre predplatiteľov: 2 €

Ročné predplatné: 12 €

Poštovné hradí predplatiteľ.

**Objednávky na predplatné v SR
a do zahraničia, reklamácie, distribúcia:**

Mediaprint-Kapa Pressegrasso, a. s.,
oddelenie inej formy predaja
P.O.BOX 183, 830 00 Bratislava 3
tel.: 02/49 893 564, 02/49 893 565,
02/49 893 566, 0800/188 826
fax: 02/32 222 256
e-mail: predplatne@abompkapa.sk

Termín odovzdania rukopisov: 9. 10. 2019

Dátum vydania: 21. 10. 2019

Evidenčné číslo: EV 2817/08

ISSN 1335 – 0900

Grafický návrh: Bedrich Schreiber

Typo & lito: AEPRESS, s.r.o.

Tlač: Bittner print s.r.o.

Časopis je dostupný v elektronickej
forme na internetovej stránke
Národnej banky Slovenska:
<http://www.nbs.sk>

Niektoré príspevky môžu byť publikované
v inom ako slovenskom jazyku. Anotácie
príspevkov v anglickom jazyku sú uvedené
na poslednej strane časopisu.

Všetky práva sú vyhradené. Akékoľvek
reprodukcie tohto časopisu alebo jeho časti
a iné publikovanie vrátane jeho elektronickej
formy nie sú povolené bez predchádzajúceho
písomného súhlasu vydavateľa.

MAKROEKONOMICKÉ OTÁZKY

Očakávaný makroekonomický vývoj SR podľa strednodobej predikcie NBS P3Q-2019	2
(Odbor ekonomických a menových analýz NBS)	
Alternatívne odhady (nowcasting) rastu HDP	5
(Michal Doliak)	
Ceny potravín na Slovensku nerastú najrýchlejšie	8
(Branislav Karmažin)	

FINANCIAL MARKET REGULATION

What's New? The Banking Package (Part II)	10
(Dana Kravecová, Lucia Országhová and Ľuboš Šesták)	

FINANČNÉ NÁSTROJE

Význam a prínos zavedenia krytých dlhopisov pre slovenský trh.	17
(Matej Krčmár)	

OCHRANA FINANČNÉHO SPOTREBITEĽA

Koncepcia priemerného spotrebiteľa v právno-aplikačnej praxi (2. časť)	21
(Ľuboš Šimončíč, Jana Sýkorová)	

LEGISLATÍVA

Uvádzanie falšovaných, pozmenených a neoprávnene vyrobených peňazí do obehu	25
(Viliam Poništ)	

Z HISTÓRIE

Pavel Varsik – slovenský legionár a bankár	28
(Zora Vypušťáková)	

INFORMÁCIE

Prehľad vzdelávacích podujatí Inštitútu bankového vzdelávania NBS od 21. októbra do 20. decembra 2019.	31
--	----

ENGLISH SUMMARY

English summary	32
-----------------------	----

Očakávaný makroekonomický vývoj SR podľa strednodobej predikcie NBS P3Q-2019

Ekonomika SR sa vplyvom vývoja externého prostredia v prvom polroku značne ochladila, čo sa premietlo aj do celkového makroekonomického výhľadu. Rast hrubého domáceho produktu by sa mal v tomto roku spomaliť na 2,5 % a v ďalšom roku na 2,4 %. Po obnovení zahraničného dopytu sa má opäť zrýchliť na 2,7 % v roku 2021. Situácia na trhu práce by mala zostať priaznivá a stimulovať spotrebiteľský dopyt. Dynamika zamestnanosti a miezd by sa však mala v strednodobom horizonte zmiernovať. Inflácia sa vplyvom nákladových faktorov prechodne zvýši v tomto roku na 2,7 %. Po ich odznení sa bude spomaliť.

¹ Medziročný sezónne neočistený rast HDP. Vzhľadom na výraznú disproporciu medzi medziročným rastom vypočítaným zo sezónne očistených údajov (2,6 %) a sezónne neočistených údajov je relevantnejší pohľad na sezónne neočistený rast. Ten by mohol indikovať výraznejšiu zmenu trendu medzištvrtročných dynamík. Neistotu zároveň znásobuje vysoký objem vykázaných zásob vrátane štatistickej diskrepancie.

AKTUÁLNY VÝVOJ AKO VÝCHODISKO STREDNODOBEJ PREDIKCIE

Rast eurozóny sa v 2. štvrtroku podľa očakávaní zmiernil. Ekonomika eurozóny v 2. štvrtroku rástla o 0,2 %, čo bolo o 0,2 percentuálneho bodu menej ako v 1. štvrtroku. Hospodársky rast podporil domáci dopyt a investície a tlmil ho pokles čistého exportu (sčasti ovplyvnený aj predzásobením Spojeného kráľovstva v 1. štvrtroku). V rámci veľkých krajín eurozóny HDP kleslo v Nemecku, rast sa spomalil v Španielsku a Taliansku a nezmenený zostal v Holandsku a Francúzsku. Signály z dostupných krátkodobých a predstihových indikátorov v eurozóne naznačujú tlmený ekonomický rast aj v 3. štvrtroku. Inflácia meraná HICP zostala v auguste bez zmeny na úrovni 1,0 %, keď zrýchlenie rastu cien potravín bolo kompenzované slabšou dynamikou cien energií. Inflácia bez cien energií a potravín zotrvala na úrovni 0,9 %.

Externý vývoj brzdí slovenskú ekonomiku. Tempo jej rastu sa v 2. štvrtroku výrazne spomalilo na 2,0 %¹ a zaostalo tak za očakávaniami z predchádzajúcej predikcie. Oslabenie zahraničného dopytu, najmä nemeckej ekonomiky ako nášho najvýznamnejšieho obchodného partnera a jeho výrazné problémy v priemyselnej výrobe sa premietli do prepadu exportnej výkonnosti SR. Hlavné zameranie nášho priemyslu na automobilový sektor zvyšuje volatilitu celkovej ekonomickej aktivity. V prostredí pretrvávajúcej neistoty sa znížil aj investičný dopyt. V rámci domáceho dopytu sa spotreba domácností mierne zlepšila, no v prostredí priaznivého vývoja na trhu práce sa nenaplnili očakávania jej akcelerácie. Vplyvom toho vzrástla miera úspor na najvyššiu úroveň od roku 2001.

Rast zamestnanosti sa v 2. štvrtroku mierne spomalil. Prispel k tomu najmä vývoj v obchode, kde slabšia tvorba pracovných miest pravdepodobne odzrkadľuje efekt legislatívnych zmien, ktoré zamestnávateľom zvyšujú náklady na mzdy.

Slabnúci globálny vývoj sa premietol do zastavenia rastu zamestnanosti v priemysle, kde sa zaznamenalo zníženie objednávok, čo sa odrazilo aj vo výraznom spomalení rastu odpracovaných hodín. Naopak, zamestnanosť v službách pokračuje v rastovej trajektórii vplyvom rastúceho spotrebiteľského dopytu. Mzdy v 2. štvrtroku akcelerovali, k čomu prispel najmä verejný sektor. Zrýchliť sa aj tempo rastu miezd v súkromnom sektore, čo do veľkej miery spôsobili legislatívne zmeny (presunutie trinásteho platu z dôvodu výhodnejších daňovo-odvodových podmienok a zvýšenie príplatkov).

Inflácia v 2. štvrtroku vzrástla na 2,6 % (2,4 % v 1. štvrtroku 2019). K rastu prispeli najmä ceny potravín, v ktorých sa premietli nákladové faktory. Globálne vyššie ceny agrokodov spôsobili nárast cien nespracovaných potravín. Rastúce náklady práce zvýšili ceny spracovaných potravín. Aktuálna fáza ekonomického cyklu a priaznivá situácia na trhu práce by implikovali rastúce domáce inflačné tlaky. Domácnosti však zvyšujú mieru úspor a dopytová inflácia je tak mierna.

MAKROEKONOMICKÁ PREDIKCIA

Zahraničný dopyt by sa mal postupne oživiť, no na nižších úrovniach. Pokračovanie zhoršeného výhľadu globálnej ekonomiky vyplývajúce aj z intenzifikácie obchodného sporu medzi USA a Čínou a tiež pretrvávajúce oslabenie vývoja globálneho priemyslu a očakávaný vývoj importu obchodných partnerov SR (hlavne Nemecka) sa prejavili v prehodnotení predikcie zahraničného dopytu SR smerom nadol v horizonte prognózy. V roku 2019 by mal vzrásť o 2,6 %, v roku 2020 o 2,8 % (revízia o -0,4 percentuálneho bodu v oboch rokoch) a v roku 2021 o 3,3 % (revízia o -0,3 percentuálneho bodu).

V tomto roku sa očakáva výrazné príbrzdzenie exportu, neskôr jeho postupné oživenie. V roku

2019 by sa mal rast exportu takmer zastaviť. Vyplýva to z aktuálneho vývoja, ako aj z neistoty súvisiacej s rastúcim protekcionizmom a pripravovaným brexitom. To sa prejavuje v poklese nemeckej priemyselnej produkcie, ktorý má pravdepodobne aj štrukturálny charakter. Vzhľadom na vysokú previazanosť slovenských podnikov v rámci globálnych hodnotových reťazcov sa očakáva pretrvávajúce negatívne šoku s permanentným vplyvom na exportnú výkonnosť našej ekonomiky. V strednodobom horizonte sa síce predpokladá zrýchľovanie exportu vplyvom oživenia zahraničného dopytu, stratu trhových podielov však budeme dobíhať len veľmi pomaly.

Súkromné investície zostanú naďalej utlmené. V prostredí pretrvávajúcej neistoty firmy odkladajú investície, čo potvrdili aktuálne údaje za 2. štvrtrok. Tento vývoj by mal v nasledujúcom období ešte pokračovať. Obnovenie výraznejšej investičnej aktivity v súkromnom sektore sa predpokladá na konci horizontu predikcie. Slabšie investície v súkromnom sektore by mal nahradiť verejný sektor. Očakáva sa významnejší vplyv čerpania eurofondov a zvýšenie infraštruktúrnych investícií.

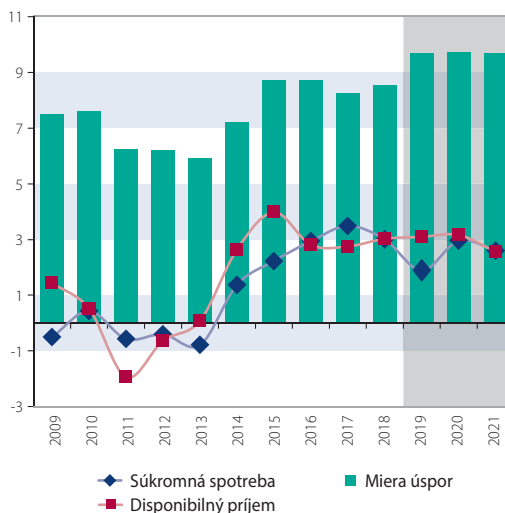
Domácnosti sú opatrnejšie vo výdavkoch, miera úspor je vysoká. Rast disponibilného príjmu domácností by sa mal postupne zmiernovať. V roku 2020 by ho však mali ovplyvniť prorastové administratívne opatrenia (zvýšenie rodičovského príspevku a nezdaniteľnej časti základu dane, zníženie dane z príjmu právnických osôb s obratom do 100 tisíc €, zníženie DPH na vybrané potraviny). Napriek rastu spotrebných výdavkov by mali úspory domácností zostať na aktuálne vysokej úrovni v celom horizonte predikcie. Finančné rezervy domácností by tak mohli stimulovať spotrebiteľský dopyt v prípade výraznejšieho spomalenie disponibilného príjmu.

Tempo rastu slovenskej ekonomiky bude nižšie. Najnovšie údaje z reálnej ekonomiky a predpoklady o zahraničnom dopyte signalizujú spomalenie ekonomickej aktivity, ktorá sa prejaví v slabej exportnej výkonnosti. Spolu s nevýrazným domácim dopytom sa očakáva značne nižšia dynamika HDP v porovnaní s rokom 2018. Ekonomika by mala vzrásť v tomto roku o 2,5 % a o 2,4 % v roku 2020. S priaznivejším vývojom externého prostredia v ďalšom období by sa mal obnoviť najmä rast exportu a následne by sa mala mierne zrýchliť dynamika HDP v roku 2021 na 2,7 %.

Tvorba pracovných miest bude utlmená. Rast zamestnanosti by sa mal v horizonte predikcie výraznejšie spomaliť. Bude to zodpovedať ochladzovaniu ekonomickej aktivity v rámci aktuálnej fázy ekonomickeho cyklu a do istej miery nasýtenosti pracovného trhu v niektorých odvetviach. Keďže priemysel je značne ovplyvnený negatívnym vývojom zahraničného dopytu, pracovné miesta by sa mali tvoriť najmä v odvetviach naviazaných na domáci dopyt (služby, stavebníctvo).

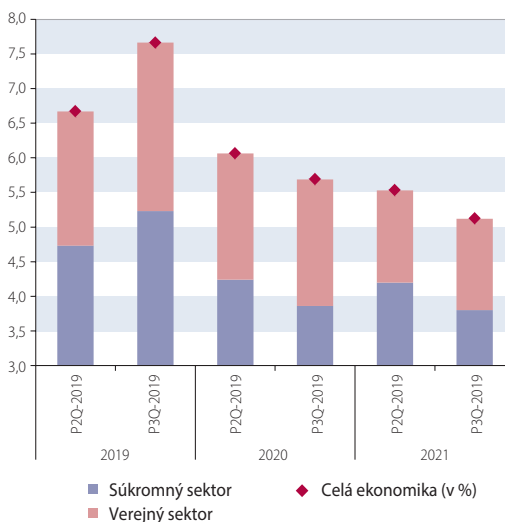
Mzdový vývoj by sa mal postupne zmiernovať, stále však bude rýchlejší ako produktivita práce. Aj keď tlaky na trhu práce mierne poľavili, mzdy

Graf 1 Vývoj príjmov, spotreby (medziročný rast v %, s. c.) a miery úspor domácností (v %)

Zdroj: ŠÚ SR a výpočty NBS.

Graf 2 Vývoj priemernej mzdy v ekonomike a príspevkov súkromného a verejného sektora (medziročný rast v %, príspevky v p. b.)

Zdroj: ŠÚ SR a výpočty NBS.

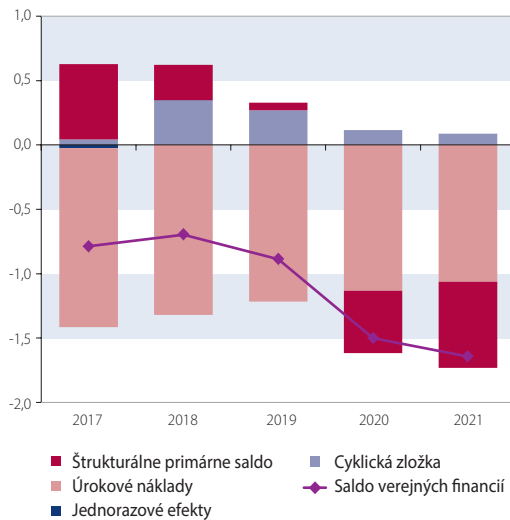
Poznámka: Verejný sektor predstavuje sekcie O, P a Q klasifikácie SK NACE Rev. 2.

rastú dynamicky. V tomto roku sa predpokladá ich akcelerácia, ku ktorej by mal prispieť okrem verejného aj súkromný sektor. Výrazný nárast miezd vo verejnej správe v 2. štvrtroku by sa mal vplyvom politického cyklu udržať aj v najbližšom období. K rastu miezd v súkromnom sektore by mali prispieť administratívne zásahy. V horizonte predikcie sa uvažuje s postupným spomaľovaním mzdového rastu vplyvom slabšej ekonomickej aktivity. Naopak prorastovo by mal v roku 2020 pôsobiť avizovaný nárast minimálnej mzdy a valorizácia vo verejnom sektore.

Inflácia by sa mala v strednodobom horizonte mierne spomaľovať. V tomto roku by mali spotrebiteľské ceny rásť najrýchlejšie od roku 2012.

Graf 3 Rozklad salda verejných financií (v % HDP)

Zdroj: ŠÚ SR a NBS.

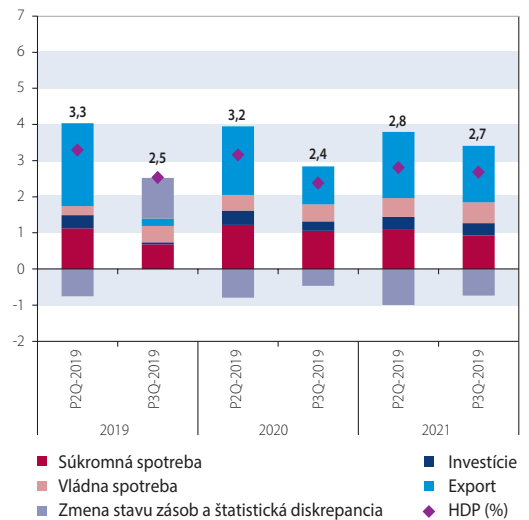
Poznámka: Jednorazové faktory zahŕňajú necyklické efekty, ktoré dočasne menia saldo verejnej správy, pričom v budúcnosti má dôjsť k ich odbúraní.

2 Nové fiškálne predpoklady na rok 2020 zahŕňajú najmä zvýšenie rodičovského príspevku, nezdaniteľnej časti základu dane z príjmu fyzických osôb, zníženie DPH na vybrané potraviny a sadzby DPPO pre malých daňovníkov. Celkovo sa v roku 2020 uvažuje s novými opatreniami v objeme 500 mil. € (0,5 % HDP).

V ďalšom období sa bude inflácia zmiernovať. Tohtoročný rýchly rast cien zohľadňuje nákladové faktory, a to rastúce ceny potravinárskych a energetických komodít. V ďalších rokoch by mal pôsobiť spotrebiteľský dopyt, ktorý by sa mal prejavovať najmä v cenách služieb. Príspevok komponentov vyplývajúci z technických predpokladov by sa mal postupne znižovať.

Postupný obrat hospodárskeho cyklu a opatrenia vlády vedú k vyššiemu deficitu. Deficit verejných financií by mal v tomto roku vzrásť o 0,2 percentuálneho bodu a dosiahnuť 0,9 % HDP. Súvisí to najmä s dynamickým rastom kompenzácií zamestnancov verejnej správy, sociálnych výdavkov, ako aj platieb za zdravotnú starostlivosť. Tieto faktory sú čiastočne tlmené pozitívnym vývojom daňových a odvodových príjmov, ako aj poklesom úrokových nákladov. V horizonte prognózy sa za predpokladu schválenia avizovaných návrhov a absencie kompenzačných opatrení² predpokladá expanzívna fiškálna politika, ktorá by sa pretavila do nárastu deficitu verejných financií na úroveň 1,5 % v roku 2020 a 1,6 % HDP v roku 2021. Na deficit verejných financií by malo negatívne pôsobiť postupné ochladzovanie ekonomiky. Naopak, mierne pozitívny vplyv má naďalej pokračujúci pokles úrokových nákladov. Verejný dlh by mal v tomto roku klesnúť o 1,1 percentuálneho bodu na úroveň 47,8 % HDP. Pokles by mal pokračovať aj v horizonte predikcie až na 47 % HDP v roku 2021.

Graf 4 Štruktúra rastu HDP (medziročný rast v %, príspevky v p. b.)

Zdroj: ŠÚ SR a výpočty NBS.

Poznámka: Štruktúra rastu HDP je vypočítaná ako príspevky rastu jednotlivých komponentov HDP po odrátaní ich dovozných náročností. V našom prípade sa vychádzalo z konštantnej dovozných náročností jednotlivých zložiek HDP (konečná spotreba domácností 30 %, vládna spotreba 7 %, investície 50 % a export 62,5 %). Zvyšok dovozu bol zaradený do zmeny stavu zásob a štatistickej diskrepancie. V položke „zmena stavu zásob a štatistická diskrepancia“ je aj nerozdeliteľný import, ktorý zostal po rozpočítaní dovozných náročností.

RIZIKÁ

V reálnej ekonomike prevládajú riziká smerom k nižšiemu rastu. Najväčšie riziko predstavuje spomalenie globálnej ekonomiky v dôsledku protekcionistických opatrení. Ďalším rizikom sú štrukturálne zmeny v nemeckom a pravdepodobne aj v našom priemysle. Pretrvávajúce nejasnosti okolo brexitu by mohli tiež prispieť k zhoršeniu výhľadu slovenskej ekonomiky. Pozitívne by však mal pôsobiť prijatý balíček menových opatrení ECB. V cenovom vývoji pochádzajú riziká vyššej inflácie v tomto roku z nárastu cien ropy. V strednodobom horizonte vyplývajú riziká nižšej inflácie zo spomalenia ekonomickej aktivity.

POROVNANIE S PREDCHÁDZAJÚCOU PREDIKCIOU

V porovnaní s predchádzajúcou predikciou došlo k zníženiu rastu zahraničného dopytu (kumulatívne približne o 0,7 percentuálneho bodu v horizonte predikcie). To sa spolu s nižším domácim dopytom prejavilo v prehodnotení rastu ekonomiky k slabším úrovniam s negatívnym dopadom na trh práce a nepatrne nižšiu infláciu.

Odbor ekonomických a menových analýz NBS

Alternatívne odhady (nowcasting) rastu HDP

Michal Doliak
Národná banka Slovenska

Väčšina makroekonomických predikcií je založená na štandardných indikátoroch, ktoré pravidelne publikujú prevažne štatistické úrady. Existujú však aj iné indikátory, ktoré môžu odrážať ekonomickú aktivitu v krajine. Na Slovensku momentálne existujú dva takéto indikátory, výber elektronického mýta a spotreba elektrickej energie, ktoré sa zverejňujú dostatočne skoro a na mesačnej báze. Tieto indikátory môžu byť využité pri rýchlych odhadoch HDP (nowcasting) za posledné, zatiaľ nezverejnené obdobie. Pre Národnú banku Slovenska sa tu ponúka vytvorenie ďalších jednoduchých nástrojov, ktoré môžu doplniť doteraz overené a používané prístupy.

Odhady rastu HDP sú zvyčajne postavené na mesačných (prípadne štvrťročných) dátach, ktoré pravidelne publikuje Štatistický úrad SR. Väčšinou ide o indikátory sentimentu, produkcie, indikátory vývoja na pracovnom trhu, indikátory cenového vývoja a podobne.

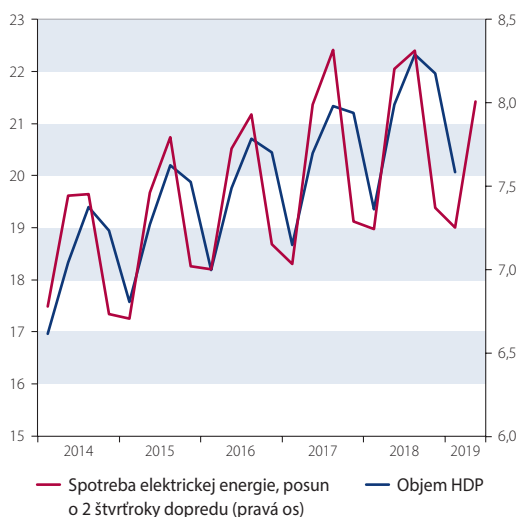
Existujú však aj indikátory, ktoré nie sú publikované štatistickým úradom, sú k dispozícii na mesačnej báze relatívne skoro a mali by dostatočne indikovať ekonomickú aktivitu. Patrí k nim cena ropy, produkcia cementu, objem nákladnej dopravy alebo spotreba elektrickej, a využívajú sa na odhad rastu aj v iných krajinách. V slovenských podmienkach sú takými indikátormi spotreba elektrickej energie a výber elektronického mýta za používanie ciest.

Postupne si rozoberieme, ako uvedené indikátory používame na odhad (nowcasting) rastu HDP, pričom pod týmto odhadom sa myslí medzištvrtročný sezónne očistený rast reálneho HDP. Rovnako je dobré mať aj odhad medziročnej dynamiky sezónne neočisteného reálneho HDP. Vytvoril sa preto jednoduchý nástroj, aby bolo možné využívať aj tieto dáta na nowcasting HDP.

SPOTREBA ELEKTRICKEJ ENERGIE

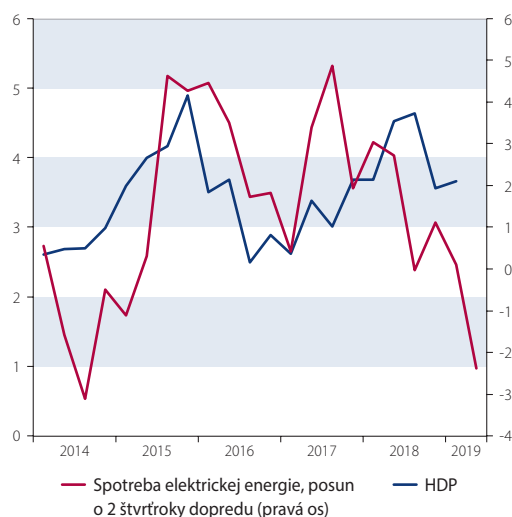
Elektrická energia je „chrbtovou kosťou“ každej ekonomiky. Celý priemysel, poskytovatelia služieb, ale aj domácnosti potrebujú elektrinu na svoje fungovanie. Ak sa ekonomike darí (priemyslu, službám, domácnostiam), tak spotreba elektrickej energie rastie.

Graf 1 Porovnanie objemu HDP (s. c., sezónne neočistené, v mld. EUR) a množstva spotrebovanej elektriny (v GWh)

Zdroj: ŠÚ SR, SEPS, výpočty NBS.

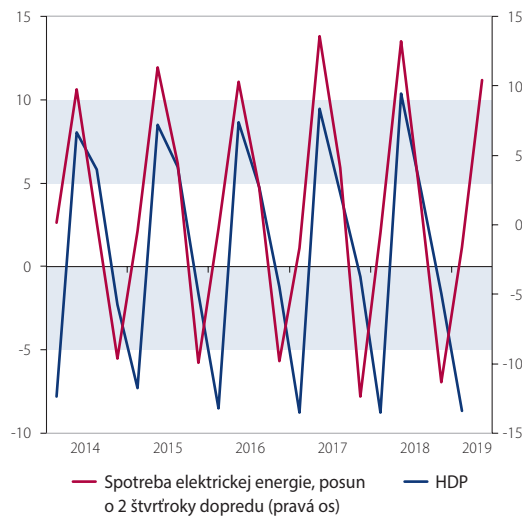
Graf 2 Porovnanie rastu HDP (s. c., sezónne neočistené) a rastu spotreby elektriny (medziročný rast v %)

Zdroj: ŠÚ SR, SEPS, výpočty NBS.

Graf 3 Porovnanie rastu HDP (s. c., sezónne neočistené) a rastu spotreby elektriny (medzištvrtročný rast v %)

Zdroj: ŠÚ SR, SEPS, výpočty NBS.

Zdrojom údajov o spotrebe elektrickej energie je Slovenská elektrizačná a prenosová sústava, a. s. (SEPS), ktorá na svojej webovej stránke tieto dáta zverejňuje zvyčajne v druhej polovici bežného mesiaca, a to za spotrebu v predchádzajúcom mesiaci. Dáta sú dostupné od roku 2009. Suma mesačných údajov je údaj za daný štvrtrok (napr. súčet množstva spotrebovanej elektrickej energie za mesiace október, november a december predstavuje spotrebu elektrickej energie za 4. štvrtrok daného roka). V prípade potreby odhadu v priebehu štvrtroka sa na odhad za chýbajúci mesiac, prípadne chýbajúce dva mesiace môže použiť jednoduchý ARIMA model.

Keďže spotreba elektrickej energie je reálna veličina (množstvo spotrebovaných MWh, resp. GWh), dá sa použiť na odhad reálneho HDP. Pri pohľade na údaje je zřejmé, že existuje časový nesúlad medzi spotrebou elektrickej energie a tvorbou HDP približne dva štvrtroky. Takýto posun bol potvrdený aj ekonometricky, keď premenná spotreby elektrickej energie posunutá o dva štvrtroky dozadu dosahovala štatistickú významnosť.

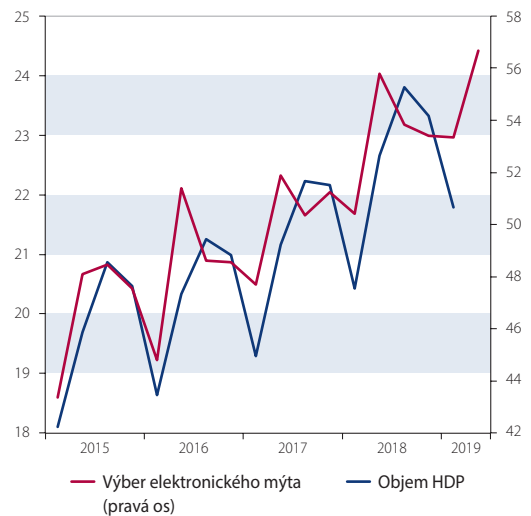
Pre výpočet odhadu (nowcasting) štvrtročného rastu reálneho, sezónne očisteného HDP na základe spotreby elektrickej energie je potrebné postupovať v dvoch krokoch.

Prvým krokom je odhad objemu reálneho HDP. Tu sa použijú dva jednoduché OLS modely odhadnuté na medzištvrtročných zmenách (dlog) v období od 1. štvrtroka 2015 do súčasnosti:

$$Y_t = \alpha + \beta EC_t + \gamma EC_{t-2} + \delta D_1 + \epsilon D_2 + \epsilon D_3 + \theta Y_{t-1}$$

kde Y_t predstavuje objem reálneho, sezónne neočisteného HDP, α je konštanta, EC_n je množstvo spotrebovanej elektriny v danom období (t a $t-2$), D_n sú sezónne dummy premenné pre dané obdobia.

Graf 4 Porovnanie objemu HDP (b. c., sezónne neočistené, v mld. EUR) a objemu vybraného elektronického mýta (sezónne neočistené, v mil. EUR)

Zdroj: ŠÚ SR, SkyToll, a. s., výpočty NBS.

Druhý model je jednoduchší, zohľadňuje len spotrebu v aktuálnom mesiaci a sezónne dummy premenné, a tiež je odhadnutý na medzištvrtročných zmenách (dlog) v období od 1. štvrtroka 2015 do súčasnosti:

$$Y_t = \alpha EC_t + \beta D_1 + \gamma D_2 + \delta D_3$$

Výsledky (objem reálneho, sezónne neočisteného HDP) z oboch modelov sa jednoducho spriemerujú. Z výsledného objemu je možné vypočítať medziročnú zmenu (dôležitý údaj, pretože je to hlavný indikátor zverejňovaný Štatistickým úradom SR).

Takto vypočítaný objem sa použije v druhom kroku, kde sa celý časový rad (vrátane odhadnutého štvrtroka) objemu reálneho, sezónne neočisteného HDP očistí od sezónnych vplyvov. Tento postup umožní výpočet výslednej odhadovanej hodnoty, teda medzištvrtročného rastu sezónne očisteného reálneho HDP.

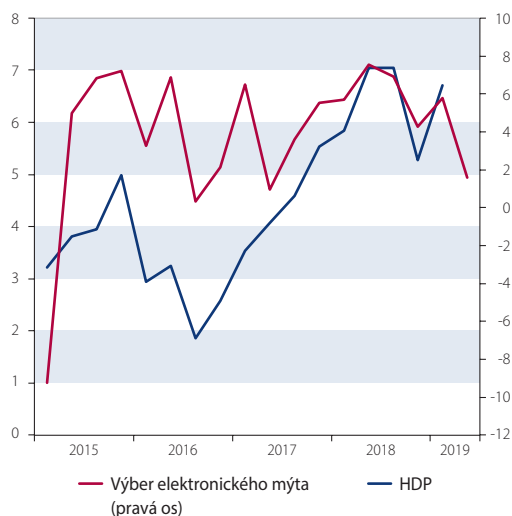
ELEKTRONICKÉ MÝTO

Druhým použiteľným indikátorom na odhad (nowcasting) HDP sú údaje o mesačných príjmoch z elektronického mýta. Tu by v prípade rastu ekonomickej aktivity malo dochádzať k väčšiemu využívaniu nákladnej automobilovej dopravy. V tomto prípade sú dostupné len údaje o objeme vybraného mýta a nie o prejazdených kilometroch. Preto sa tento indikátor použije na odhad objemu nominálneho, sezónne neočisteného HDP.

Tieto údaje zverejňuje mýtna spoločnosť SkyToll, a. s., na mesačnej báze a sú publikované približne v polovici bežného mesiaca (dáta za predchádzajúci mesiac). Údaje za výber mýta sú dostupné od 3. štvrtroka 2010. Rovnako ako v prípade elektrickej energie sa suma mesačných úda-

Graf 5 Porovnanie rastu HDP (b. c., sezónne neočistené) a rastu výberu elektronického mýta (medziročný rast v %)

Zdroj: ŠÚ SR, SkyToll, a. s., výpočty NBS.

jov spočíta, aby sa dostal údaj za štvrťrok. V prípade potreby odhadu v priebehu štvrťroka sa na odhad za chýbajúci mesiac, prípadne chýbajúce dva mesiace môže použiť jednoduchý ARIMA model.

Aj v prípade elektronického mýta je pre výpočet odhadu (nowcasting) štvrťročného rastu reálneho, sezónne očisteného HDP potrebné postupovať v dvoch krokoch.

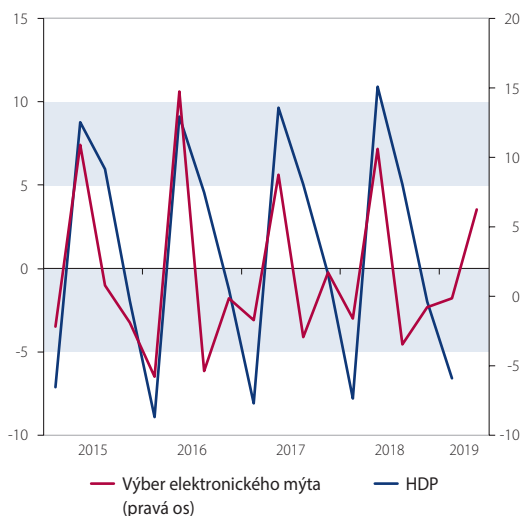
Prvým krokom je odhad objemu nominálneho, sezónne neočisteného HDP. V prípade výberu elektronického mýta je len jeden OLS model odhadnutý na medzištvrtročných zmenách (dlog) v období od 1. štvrťroka 2014 do súčasnosti:

$$Y_t^n = a + \beta EM_t + \gamma D_1 + \delta D_2 + \varepsilon D_3$$

kde Y_t^n predstavuje objem nominálneho, sezónne neočisteného HDP, a je konštanta, EM_n je objem vybraného elektronického mýta v danom období (t), D_n sú sezónne dummy premenné pre dané obdobia.

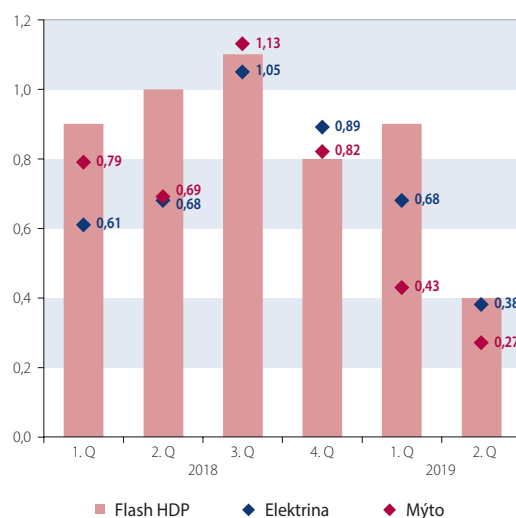
Výsledkom modelového odhadu je objem nominálneho, sezónne neočisteného HDP pre dané odhadované obdobie (štvrťrok). Takto vypočítaný objem sa použije v druhom kroku, kde sa nominálny objem odhadnutého štvrťroka prepočíta na reálny objem pri použití odhadnutého deflátoru (pomocou jednoduchého ARIMA modelu). Tento postup umožní vypočítať odhadovanú medziročnú dynamiku sezónne neočisteného HDP. Po očistení od sezónnych vplyvov dostaneme výslednú odhadovanú hodnotu, medzištvrtročný rast sezónne očisteného reálneho HDP.

Graf 6 Porovnanie rastu HDP (b. c., sezónne neočistené) a rastu výberu elektronického mýta (medzištvrtročný rast v %)

Zdroj: ŠÚ SR, SkyToll, a. s., výpočty NBS.

Graf 7 Porovnanie odhadov rastu HDP (b. c., sezónne neočistené, medzištvrtročný rast v %)

Zdroj: Výpočty NBS.

Záverom je potrebné spomenúť, že Národná banka Slovenska už v súčasnosti používa modelový nástroj na rýchly odhad rastu HDP v danom, ešte nezverejnenom štvrťroku, ktorý je pravidelne na mesačnej báze zverejňovaný na jej webovej stránke¹. Tieto dva prístupy môžu dopĺňať už teraz používané nástroje a poskytnúť pohľad na aktuálnu ekonomickú aktivitu prostredníctvom neštandardných indikátorov.

¹ <https://www.nbs.sk/sk/menova-politika/modelovy-odhad-hdp-nowcasting>

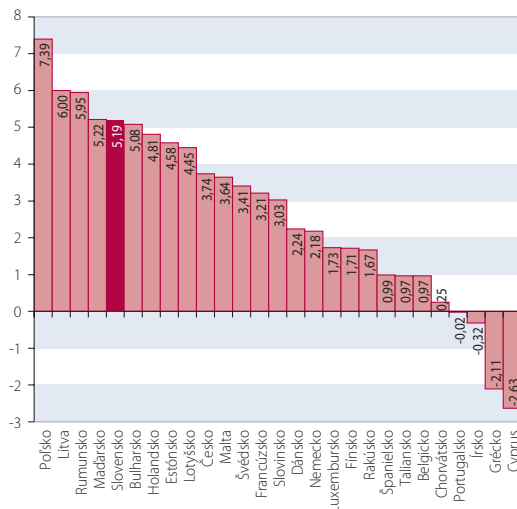

Ceny potravín na Slovensku nerastú najrýchlejšie

Branislav Karmažin
Národná banka Slovenska

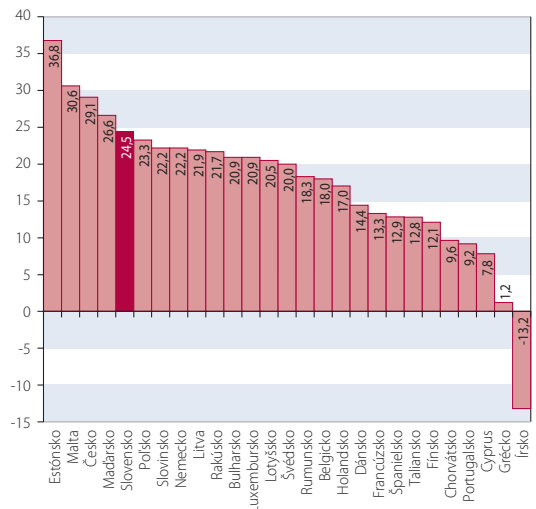
Na Slovensku ceny potravín bez alkoholu a tabaku od mája 2009 rastú rýchlejšie ako medián všetkých krajín EÚ (bez Spojeného kráľovstva), ale nerastú najrýchlejšie. Slovensko má rýchlejší rast v porovnaní s mediánom krajín EÚ 27 pravdepodobne v dôsledku väčšieho vplyvu vývoja cien agrokomodít a nominálnych jednotkových nákladov práce.

Graf 1 Kumulatívny nárast cien potravín bez alkoholu a tabaku za krajiny EÚ (v %; august 2018 až august 2019)

Zdroj: Eurostat a výpočty NBS.

Graf 2 Kumulatívny nárast cien potravín bez alkoholu a tabaku za krajiny EÚ (v %; máj 2009 až august 2019)

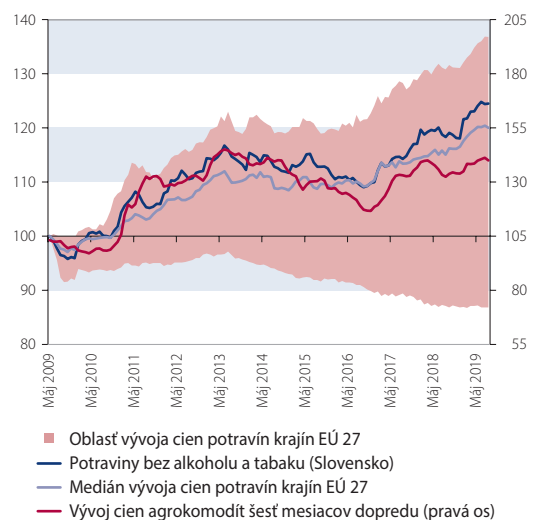
Zdroj: Eurostat a výpočty NBS.

Ceny potravín bez alkoholu a tabaku na Slovensku v auguste 2019 medziročne stúpili o 5,2 %. Slovensko je tak na piatom mieste s najvyšším medziročným rastom v rámci 27 krajín EÚ (bez Spojeného kráľovstva).

Od mája 2009 (od vstupu do eurozóny) do augusta 2019, teda za posledných viac ako 10 rokov narástli ceny potravín bez alkoholu a tabaku (ďalej len potravín) na Slovensku o 24,5 %. Slovensko je rovnako na piatom mieste s najvyšším rastom cien potravín spomedzi všetkých 27 krajín EÚ (bez Spojeného kráľovstva). Rýchlejší rast dosiahli susedné Česko a Maďarsko a naopak, mierne nižší rast zaznamenalo Poľsko. Významnú časť spotreby potravín a nealkoholických nápojov dovážame práve zo susedných krajín. Postavenie Slovenska tak nie je prekvapením.

Z pohľadu na grafy je badateľný korešpondujúci prenos cien poľnohospodárskych komodít do cien potravín až do začiatku roka 2015. V nasledujúcom období až po súčasnosť je pravdepodobne

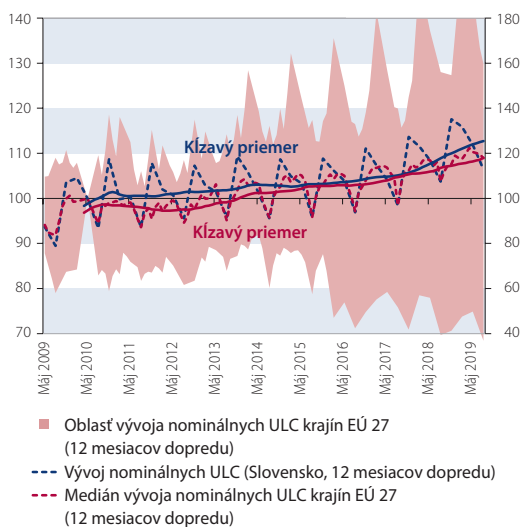
Graf 3 Vývoj indexu cien agrokomodít a potravín bez alkoholu a tabaku (index 05/2009 = 100)

Zdroj: Eurostat a výpočty NBS.

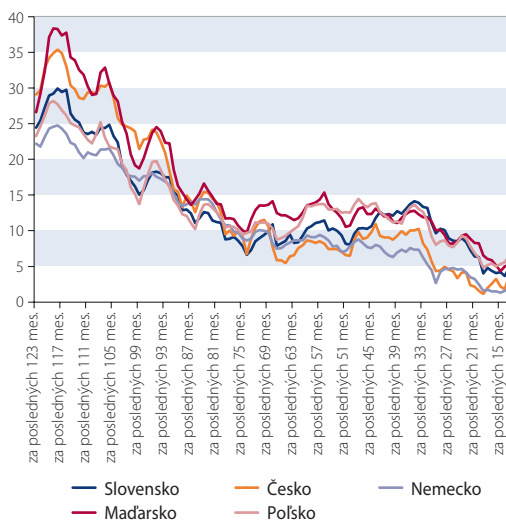

Graf 4 Vývoj nominálnych jednotkových nákladov práce – ULC (index 05/2009 = 100)

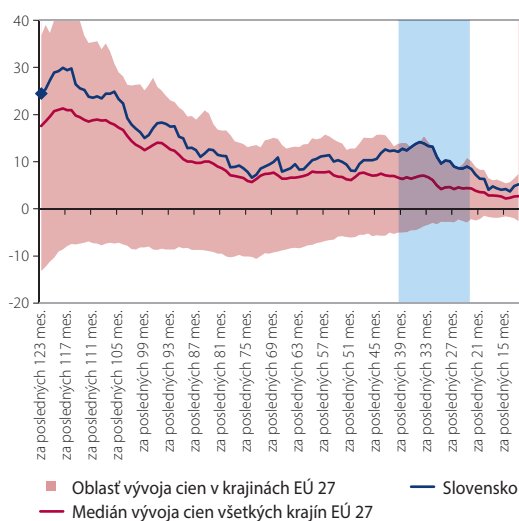
Zdroj: Eurostat a výpočty NBS.

Graf 5 Rast cien potravín bez alkoholu a tabaku za posledných x mesiacov k augustu 2019 (v %)

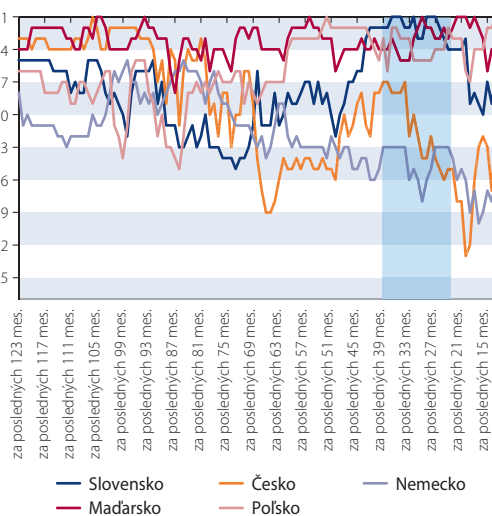
Zdroj: Eurostat a výpočty NBS.

Graf 6 Rast cien potravín bez alkoholu a tabaku za posledných x mesiacov k augustu 2019 (v %)

Zdroj: Eurostat a výpočty NBS.

Graf 7 Poradie krajín (od 1 po 27) s najvyšším rastom cien potravín bez alkoholu a tabaku za posledných x mesiacov k augustu 2019

Zdroj: Eurostat a výpočty NBS.

dobne hlavným faktorom rýchlejšieho rastu cien potravín na Slovensku rast nákladov práce.

Pri porovnaní rastu cien potravín s ostatnými krajinami je objektívnejšie brať do úvahy všetky možné bazické obdobia za posledných desať rokov¹. Na základe takého postupu by sa Slovensko, čo sa týka rastu cien potravín bez alkoholu a tabaku, od mája 2009 (od vstupu do eurozóny) v priemere nachádzalo na ôsmom mieste spomedzi všetkých 27 krajín EÚ (bez Spojeného kráľovstva).

Slovensko na základe porovnania všetkých bazických (východiskových) období za posledných desať rokov nie je z dlhodobého hľadiska krajinou s najvyšším rastom cien potravín spomedzi 27 krajín EÚ (bez Spojeného kráľovstva). Pri relatívnom pohľade je Slovensko krajinou s rýchlejšim rastom cien potravín v porovnaní s mediánom krajín EÚ 27 pravdepodobne v dôsledku vyššieho vplyvu vývoja cien agrokomodít na finálnej spotrebiteľskej cene, ako aj nominálnych jednotkových nákladov práce.

¹ Na Slovensku boli takéto bazické obdobia najmä od mája 2016 do júla 2017, v ktorých Slovensko dosahovalo zväčša tretí až druhý najvyšší rast cien spomedzi 27 krajín EÚ. Naopak, ak si definujeme ako bazické obdobie napríklad júl 2013, zistili by sme, že nárast cien potravín na Slovensku by bol až šiestnásty najvyšší spomedzi 27 krajín EÚ.

What's New? The Banking Package¹ (Part II)

Dana Kravecová,² Lucia Országhová,³ Ľuboš Šesták⁴

- 1 The views expressed are those of the authors and do not necessarily reflect the official stance of the ESRB, SRB, NBS or the institutions to which the authors are affiliated.
- 2 Národná banka Slovenska (NBS)
- 3 Single Resolution Board (SRB) and University of Economics in Bratislava
- 4 Secretariat of the European Systemic Risk Board (ESRB) and Národná banka Slovenska
- 5 Regulation (EU) No 575/2013 of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 on prudential requirements for credit institutions and investment firms and amending Regulation (EU) No 648/2012 (OJ L 176, 7.6.2013, p. 1–337).
- 6 Directive 2013/36/EU of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 on access to the activity of credit institutions and the prudential supervision of credit institutions and investment firms, amending Directive 2002/87/EC and repealing Directives 2006/48/EC and 2006/49/EC (OJ L 176, 7.6.2013, p. 338–436).
- 7 Directive 2014/59/EU of the European Parliament and of the Council of 15 May 2014 establishing a framework for the recovery and resolution of credit institutions and investment firms and amending Council Directive 82/891/EEC, and Directives 2001/24/EC, 2002/47/EC, 2004/25/EC, 2005/56/EC, 2007/36/EC, 2011/35/EU, 2012/30/EU and 2013/36/EU, and Regulations (EU) No 1093/2010 and (EU) No 648/2012, of the European Parliament and of the Council (OJ L 173, 12/06/2014, p. 190–348).
- 8 Regulation (EU) No 806/2014 of the European Parliament and of the Council of 15 July 2014 establishing uniform rules and a uniform procedure for the resolution of credit institutions and certain investment firms in the framework of a Single Resolution Mechanism and a Single Resolution Fund and amending Regulation (EU) No 1093/2010 (OJ L 225, 30.7.2014, p. 1–90).
- 9 Kravecová, D., Országhová, L., Šesták, Ľ.: What's New? The Banking Package (Part I), BIATEC, Issue 27, No. 4/2019, Národná banka Slovenska, August 2019.
- 10 Cf. European Commission: EU Banking Reform: Strong banks to support growth and restore confidence, 23 November 2016.
- 11 European Commission's public consultation on the review of the EU macroprudential framework, European Commission, Brussels, July 2016.
- 12 See the speech by the Commission Vice-President, Mr Dombrovskis, 19 May 2017.
- 13 Cf. Council agreement on measures to reduce risk, European Council press release, 25 May 2018 and the Report by the ECON Committee of the European Parliament, 28 June 2018.
- 14 See the ESRB's response to the European Commission's public consultation on the review of the EU macroprudential framework, ESRB, Frankfurt am Main, 24 October 2016 and the ESRB's Opinion to the European Commission on structural macroprudential buffers, ESRB, Frankfurt am Main, December 2017.

Proposed by the European Commission in November 2016, the package of banking reforms (The Banking Package) covers both prudential regulation and resolution. It comprises extensive amendments to Capital Requirements Regulation and Directive (CRR⁵/CRD IV⁶) as well as to the Bank Recovery and Resolution Directive (BRRD⁷) and the Single Resolution Mechanism Regulation (SRMR⁸). The first part of this paper published in August 2019⁹, described the main changes to the microprudential policy framework. This second part discusses changes to the macroprudential policy and resolution frameworks.

CHANGES REGARDING MACROPRUDENTIAL POLICY

The Commission proposed in November 2016 only a single change regarding macroprudential supervision – to remove the macroprudential use of Pillar 2.¹⁰ After a public consultation¹¹ on the review of the EU macro-prudential framework, the Commission concluded that only targeted improvements to the existing macroprudential framework were needed; however, the Commission did not envisage any further legislative proposals at this stage.¹² The European Parliament and Council were only willing to accept to confine Pillar 2 to microprudential purposes if this would be balanced by greater flexibility for the remaining macroprudential tools.¹³ The Banking Package aims at increasing flexibility of the instruments, while avoiding overlaps between instruments addressing similar risks, in line with the ESRB proposal.¹⁴

Removal of the macroprudential use of Pillar 2

CRD V removes references to the assessment of systemic risk and strengthens the institution-specific nature of Pillar 2. This change aims to enhance the separation of microprudential and macroprudential tools and the respective roles of microprudential and macroprudential authorities. It should serve as a safeguard against double-counting of risk and further streamline the activation procedures for macroprudential tools. The main advantage of Pillar 2 was its great flexibility in terms of addressable risks and potential measures which allowed authorities to fine-tune the instrument to a specific risk. On the other hand, Pillar 2 decisions are often not public, which could reduce the risk-signalling aspect of macroprudential measures and might be operationally burdensome to be implemented across multiple banking groups with cross-border presence in a

coherent way. In short, the new regime would provide a more transparent macroprudential framework albeit with less flexibility in fine-tuning macroprudential tools to specific exposures.

Increased range for buffers for other systemically important institutions (O-SIIs)

Under the existing framework, the O-SII buffer rates are severely limited in the CRD at a 2% maximum and even stricter limit applies for subsidiaries of other EU institutions which are designated as O-SIIs or global systemically important institutions (G-SIIs). For the subsidiary, the O-SII buffer rate must not be higher than 1% or the O-SII or G-SII buffer rate applied for the parent institution, whichever is higher. Several authorities have seen these limits as too restrictive and had applied the systemic risk buffer and/or Pillar 2 measures to set higher buffers for O-SIIs within their jurisdiction.¹⁵

Under CRD V, these limits are substantially increased. The overall limit is raised to 3% with the possibility for national authorities to set O-SII buffer rates exceeding 3% with the approval of the Commission taking into account the opinions of the ESRB and the EBA. The cap for subsidiaries is also raised and corresponds to the lower of (i) The higher of the O-SII and G-SII buffer rate applicable at the parent institution level plus 1%; and (ii) 3% or a higher O-SII buffer rate that had been authorised for the parent institution.

These changes should allow all national authorities to use the dedicated instrument – the O-SII buffer – to address the risks posed by O-SIIs. At the same time, the caps and the authorisation procedure will ensure a level-playing field for EU banks and ensure greater homogeneity of capital requirements within banking groups and their subsidiaries. In addition, the EBA is required to report to the Commission by 31 December 2020 on the appropriate methodology for the design and calibration of O-SII buffer rate to further harmonise the application of O-SII buffers within the EU.¹⁶

Increased flexibility of the systemic risk buffer (SyRB)

Under the CRD IV, the SyRB is a flexible instrument that can prevent and mitigate long term non-cyclical systemic or macroprudential risks not covered by the CRR or by other macroprudential instrument. CRD V further increases this flexibility by allowing its application to sectoral exposures. In addition to the current possible SyRB application to all exposures, domestic exposures, exposures located in third countries and exposures

located in other Member States, the SyRB can be applied also to residential real estate exposures, commercial real estate exposures, exposures to non-financial corporations excluding real estate, exposures to households excluding real estate and subsets of these four exposure classes. The EBA should issue guidelines specifying the appropriate subsets of exposures by 30 June 2020 after consulting the ESRB.

This will allow the SyRB to target specific systemic risks stemming from sectoral developments, which are one of the major sources of systemic risks stemming from the real economy.¹⁷ Although it is theoretically possible to target sectoral risks already within the "old" SyRB framework, the revised framework substantially improves risk-sensitiveness of the SyRB calibration, transparency and reciprocity. To target sectoral risks by the "old" SyRB the designated authority needed to calibrate the SyRB rate on the total risk exposure amount. Consequently, it required to calibrate the SyRB rate individually for each institution taking into account the share of the targeted exposures in the portfolios of institutions and regularly update the calibration. This poses communication challenges for designated authorities and reduces transparency of the SyRB. Within the new framework, the designated authority needs only to communicate the systemic risk the SyRB addressed, the SyRB rate and the subset of exposures to which the SyRB applies.

The transparency of the SyRB is further strengthened by allowing multiple SyRB application targeting distinct systemic risks. The overall SyRB requirement is simply a sum of all individual SyRB requirements. When Member States reciprocate the SyRB activated in another Member State, they should assess whether the systemic risk is already addressed by their own SyRB. If the risks are distinct, the reciprocated SyRB is cumulative with the domestically set SyRB. If the buffers address the same risk, only the higher SyRB rate applies.

CRD V also removes the requirement that the SyRB applies to 'long-term non-cyclical risks'. In practice it is often difficult to separate structural and cyclical components of the systemic risk. Such requirement could induce authorities not to act, if they could not sufficiently prove the structural characteristic of systemic risk. In order to avoid the double-counting of risks, the CRD V specifies that the SyRB should not cover risks addressed by the CCyB – i.e. the risks stemming from the excessive credit growth in the whole economy. Nevertheless, the SyRB could replace a sectoral CCyB, which has not yet been agreed by the Basel Committee on Banking Supervision (BCBS).¹⁸

However, the procedural requirements for SyRB activation had only been simplified to some extent. On one hand the 'pecking order'¹⁹ had been removed and the activating authority needs only justify why the SyRB is considered likely to be effective and proportionate to mitigate the systemic risk and whether there are any overlaps with

the O-SII or G-SII buffer. In addition, only a notification is required when the SyRB decision results in a decrease or no change from the previously set SyRB rate. On the other hand, the cumbersome process with multiple thresholds and different procedures remain and is in some cases even less clear than its CRD IV version:

- The thresholds apply to the cumulative SyRB rate applicable to any of the subsets of exposures and any single credit institution the SyRB is imposed on.
- If the cumulative SyRB rate is below 3%, the activating authority only needs to notify the ESRB one month before publication of the decision. The reciprocated SyRB set by another Member State is not counted only towards this threshold.
- If the cumulative SyRB rate is between 3% and 5% the activating authority should request Commission's Opinion and comply with the Opinion or give reasons for not doing so. However, if the SyRB applies to a subsidiary of an EU institution from another Member State, the activating authority should request a recommendation from the Commission and the ESRB. If the authorities of the subsidiary and parent disagree on the SyRB rate applicable to the institution and in the case of a negative recommendation from the Commission and the ESRB, the matter could be submitted for mediation²⁰ to the EBA.
- If the cumulative buffer rates is above 5% the authorisation by the Commission is required after the ESRB provides its opinion on the SyRB. The EBA may also provide its opinion to the Commission.

Although these procedures are the same as under CRD IV, their application to the cumulative rate applicable to any subset of exposures will have substantial impact on triggering these procedures. To date, no authority have set the SyRB above 3%.²¹ However, to generate sufficient buffer requirements, it is likely that higher SyRB rates would be applied to sectoral exposures, which would trigger the approval procedures at the EU level. In Member States where subsidiaries of EU banks are located, it is also likely the specific procedure requiring an ESRB recommendation will be triggered. Moreover, the introduction of the combined threshold of 5% for the SyRB rate cumulated with the O-SII or G-SII buffer applicable to any subset of exposures is likely to trigger additional approval procedures. While it is understood that the EU approval procedures aim to preserve the single market by reviewing higher buffer requirements by EU institutions, the legislators failed to simplify the procedure, for example by introducing only a single threshold and only a single type of procedure.

Finally, it is not clear how reciprocated SyRB apply towards the calculation of these thresholds. Article 133(10) of the CRD V states that reciprocated SyRBs should not count towards the initial 3% threshold; however this is not the case for par-

¹⁵ For a detailed analysis see the Special feature C of the ESRB's Review of macroprudential policy in the EU in 2017.

¹⁶ At present, only the identification of O-SIIs is harmonised through the EBA guideline EBA/GL/2014/10 on the criteria to determine the conditions of application of Article 131(3) of Directive 2013/36/EU (CRD) in relation to the assessment of O-SIIs.

¹⁷ See Section 3.3 of Chapter 4 of the ESRB Handbook on operationalising macroprudential policy in the Banking Sector. Such risks include, for example, foreign exchange risks of unhedged borrowers, risks in the residential real estate risks, concentration of exposures to a particular economic sector, persistently high levels of indebtedness of the private non-financial sector.

¹⁸ See BCBS Working Paper 36: "Towards a sectoral application of the countercyclical capital buffer", 3 April 2019, available online.

¹⁹ The 'pecking order' denotes the CRD IV requirement to justify why other instruments had not been used instead of the SyRB.

²⁰ Article 19 of Regulation (EU) No 1093/2010 establishing a European Supervisory Authority (European Banking Authority).

²¹ See Section 2.6 of the ESRB's Review of macroprudential policy in the EU in 2018, April 2019 and the overview of national capital-based measures published by the ESRB online.

A

H

B

- 22 Under CRD IV, the SyRB was cumulative with the O-SII or G-SII buffer when it applied to domestic exposures, but the higher of the buffers applied when the SyRB was targeting all exposures.
- 23 Article 133(11) of the CRD IV.
- 24 See BCBS: Basel III: Finalising post-crisis reforms, December 2017.
- 25 According to Article 511(1)a) of the CRR 2, the Commission shall by 31 December 2020 submit a report to the European Parliament and to the Council on this issue.
- 26 See Section 3.1 of the ESRB Handbook on operationalising macroprudential policy in the Banking Sector for the G-SII score methodology.
- 27 Measures concerning the leverage ratio would be under Article 458(2)(d)(i) and measures concerning the NSFR under Article 458(2)(d)(v) of the CRR.
- 28 For discussion on the benefits and drawbacks of their macroprudential use, see the ESRB Handbook, in particular Chapter 5 of the ESRB Handbook on operationalising macroprudential policy in the banking sector and the Addendum regarding macroprudential use of leverage ratios.

agraphs 11 and 12. This could be an omission by the legislator, as the economic reasoning why the reciprocated SyRB should not count towards one threshold but not the other thresholds is not clear. Nevertheless, this creates an issue which of the procedures should be activated, if the reciprocated SyRB makes the difference whether the threshold is exceeded or not. For example, if a country wants to reciprocate a 2% SyRB from a different Member State and has already activated its own SyRB of 2% should it apply the notification procedure pursuant to paragraph 10 or request the opinion pursuant to paragraph 11? In addition, it is not clear, if reciprocated SyRBs count towards the 5% threshold applicable to the SyRB rate cumulated with the O-SII or G-SII buffer. Clarification by the Commission is needed in this regard and further simplification of the procedures is warranted during the next review of the macroprudential toolkit.

Delineation of the systemic risk buffer (SyRB) the O-SII buffer and the countercyclical capital buffer

The scope of the SyRB is narrowed, as described above, to remove the overlaps with the O-SII buffer, the G-SII buffer and the countercyclical capital buffer (CCyB). So far, the SyRB could be used also for these purposes, which had blurred transparency of the macroprudential toolkit.

Such a clear delineation of instruments have a clear advantage for the transparency and efficiency of the framework. First, the SyRB will be cumulative with the O-SII buffer or the G-SII buffer as these instruments now address different risks.²² Second, the legislation no longer requires the activating authority to justify why none of the existing measures in the CRD and CRR, excluding Articles 458 and 459 of the CRR, alone or in combination, will be sufficient to address the identified macroprudential or systemic risk taking into account the relative effectiveness of those measures.²³ It now only requires the activating authority to justify why the SyRB is not duplicating the functioning of the O-SII buffer where the SyRB applies to all exposures. This will simplify the activating procedure for the SyRB.

However, one interaction between the SyRB and the O-SII buffers remains, which could substantially increase the procedural requirements for the SyRB in the future. The new legislation introduces an overall 5% cap on the sum of the SyRB and O-SII buffer or the G-SII buffer applicable to any subset of exposures. If the combined rate would be above 5% for a single institution, the activating authority would need to receive an approval from the Commission after an ESRB and EBA opinion. This might incentivise activating authorities to calibrate buffer rates in a suboptimal way to avoid the more stringent approval requirements. Furthermore, as the overall cap applies to any subset of exposures to which the SyRB applies, it is much more likely that the threshold would be exceeded than if the overall

cap would apply to total exposures. The procedural requirements for activating capital buffers could overall increase substantially.

Changes related to the G-SII score methodology and the G-SII leverage ratio buffer

Together with the introduction of the leverage ratio, G-SIIs are required to comply also with the G-SII leverage ratio buffer requirement. This amounts to 50% of the G-SII buffer (applied to the risk-weighted total risk exposure amount) in line with the December 2017 BCBS agreement.²⁴ The leverage ratio buffer should ensure that the leverage ratio buffer continues to act as an appropriate backstop to the risk-based capital requirements including a G-SII buffer. The leverage ratio buffers will currently apply to G-SIIs only, but its extension to include O-SIIs will be considered by 31 December 2020.²⁵ Such leverage ratio buffer requirement could be considered also for other capital buffer requirements.

The EU introduced an additional G-SII score specific for the EU which excludes group's activities across banking union Member States in the cross-jurisdictional activity indicator of the overall G-SII score.²⁶ The relevant authority may use this additional indicator to allocate a G-SII into a lower bucket through supervisory judgment; however it cannot be used to avoid designating the institution as a G-SII. Consequently, the stricter monitoring of the institution still applies.

The additional methodology is intended to reflect the increased efficiency in bank resolution within the banking union. Competent and resolution authorities cooperate together as part of a common resolution mechanism. The spillover effects from cross-border resolution are expected to be lower and resolution less complex. This means that the cross-jurisdictional activity within the banking union would no longer be a good proxy for the systemic importance of EU-based G-SIIs.

National flexibility measures now include leverage ratio and the NSFR (Article 458 CRR)

The Banking Package introduced a binding leverage ratio and the net stable funding ratio (NSFR) to EU legislation applicable from 28 June 2021. Both instruments fall within the scope of measures addressing macroprudential or systemic risk identified at the level of a Member State.²⁷ The leverage ratio and the NSFR could be a useful tool to mitigate excessive credit growth and leverage or liquidity and maturity transformation.²⁸

Furthermore, the procedural elements for activating national flexibility measures have been simplified. The notification of the measures should be submitted only to the ESRB, which forwards the notification to all other relevant authorities. The activating authority does not need to consider whether Pillar 2 would be suitable and effective to address the systemic risk in line with the redefined aim of Pillar 2. The activating

authority can also extend the measure for two years instead of one year and review the situation every two years.

Finally, it was clarified that other Member States, when reciprocating the measure, may apply it to domestically authorised institutions which have branches or have exposures located in the Member State authorised to apply the measure.²⁹

Responsibilities of authorities regarding real estate measures (Article 124 and 164 of the CRR)

CRR allows competent authorities to set a higher preferential risk weights in the standardised approach for exposures secured by mortgages on immovable property and to apply stricter criteria for the eligibility of such preferential risk weights³⁰. The legislation also allows competent authori-

ties to set higher minimum values of exposure weighted average LGD for the IRB approach for retail exposures secured by residential or commercial immovable property. However, the application for the IRB approach remains limited to retail exposures and does not include corporate exposures unlike provisions with respect to the standardised approach, which applies to all exposures secured by immovable property.

The application of these powers is based on loss experience and taking into account forward-looking markets developments and financial stability considerations. Consequently, under the new rules, Member States will be able to entrust these powers either to the competent authority or to the designated authority. Member State should also adopt the necessary provisions to ensure proper coordination and exchange of in-

²⁹ Article 458(5) of the CRR.

³⁰ The preferential risk weight is 35% for exposures secured by mortgages on residential property referred and 50% for exposures secured on commercial immovable property.

Figure 2 Activation process for macroprudential instruments

Instrument		Threshold			
		0%	2.5%	3%	5%
Countercyclical capital buffer		Notification	Notification – automatic reciprocity does not apply		
G-SII buffer		Notification			
O-SII buffer	for a group or standalone institution	Notification	<ul style="list-style-type: none"> • ESRB (and possibly EBA) opinion to the Commission • Commission act authorising the measure 		
	for subsidiary of an G-SII or O-SII	Notification – up to 3% (or the rate authorised by the Commission at the consolidated level) or the buffer applicable at the consolidated level + 1%, whichever is lower	Not possible to set the O-SII buffer higher than the buffer applicable at the consolidated level +1% or above 3% or above the rate authorised by the Commission at consolidated level		
O-SII buffer + SyRB		No procedure		<ul style="list-style-type: none"> • ESRB (and possibly EBA) opinion to the Commission • Commission act authorising the measure 	
Systemic risk buffer – rate is maintained or decreased		Notification			
Systemic risk buffer – rate is increased or a new SyRB is activated	for a group or standalone institution	Notification – reciprocated SyRB from other Member States are not counted towards the threshold	<ul style="list-style-type: none"> • Commission opinion to the Member State concerned • Member State should comply with a negative opinion or explain reasons for not doing so 		<ul style="list-style-type: none"> • ESRB (and possibly EBA) opinion to the Commission • Commission act authorising the measure
	for subsidiary of an EU institution		<ul style="list-style-type: none"> • ESRB and Commission recommendation to the Member State concerned • in case both opinions are negative and the authorities of the parent and subsidiary disagree on the SyRB rate, the matter may be referred to the EBA for mediation (Article 19 of Regulation 1093/2010) 		
Risk weights for real estate exposures in the standardised approach		ESRB and EBA Opinion to the Member State concerned			
LGD floors for real estate exposures in the IRB approach		ESRB and EBA Opinion to the Member State concerned			
National flexibility measures (Article 458 CRR)		<ul style="list-style-type: none"> • ESRB and EBA opinion to the Commission, Council and Member State concerned • the Commission may propose to the Council an implementing act rejecting the measure • the Council may reject or not the draft measure 			

Source: Authors.

31 Cf. Recital 25 of CRD V.

32 Donnay, M., De Temmerman, T. and Pranckevicius, A.: *The EU Banking Package, Presentation for Florence School of Banking and Finance*, 26 June 2019, http://fbf.eui.eu/wp-content/uploads/2019/06/Online.seminar_FBF_Banking.Package_DG.FISMA_.pdf

formation between the competent authority and the designated authority for the proper application of these Articles.

The scope of these Articles is also made more flexible – they can be applied to one or more property segments located in one or more parts of a Member State's territory. The extension of the granularity to take into account also different parts of territory is important as real estate developments often vary in different parts of Member States, for example in large cities.

The coordination requirements for these powers are also strengthened. Up to now, competent authorities were required to consult the EBA on the application of these powers. According to the new rules, the EBA and the ESRB should issue an opinion on the measures within one month following the notification by the relevant authority. More guidance on the application of these powers will be provided by EBA regulatory technical standards or an ESRB recommendation.

Streamlining EU coordination procedures

The ESRB is expected to play a key role in the coordination of macroprudential measures as well as the transmission of information on planned macroprudential measures in Member States.³¹ First, the ESRB becomes a central hub for notifications regarding macroprudential measures. Member States will only be required to submit their notifications of macroprudential measures to the ESRB, which will then be responsible for transmitting the notification, where applicable, to the Commission, the EBA, competent and designated authorities of other Member States concerned and supervisory authorities of third countries. However, this procedure does not apply to all macroprudential tools – relevant authorities should send their notifications regarding the application of real estate measures, to the ESRB and the EBA. Second, the ESRB should become an information hub for national macroprudential measures by publishing on its website the list of G-SIIs and O-SIIs, CCyB rates and real estate measures.

Third, while designated authorities are still required to assess the CCyB rate quarterly, they should only send a formal notification to the ESRB when the buffer rate is effectively changed. With regard to the SyRB, only a notification is required when the SyRB rate is maintained or reduced and no formal approval process is initiated. The mandatory review period for the application of national flexibility measures is extended from one year to two years as is the case for the SyRB. The 'pecking order' is removed completely for the SyRB and Pillar 2 is removed from the 'pecking order' for national flexibility measures.

However, the approval procedures for the application of the SyRB, the O-SII buffer and national flexibility measures remain complex and there is further scope for their simplification (see Figure 2). While it is important that EU institutions review national measures above certain threshold to safeguard the single market, the number

of thresholds and different approval procedures just adds complexity. In particular, the special procedure for subsidiaries of EU institutions in the specific case when the SyRB is set between 3% and 5% seems redundant. Next, the ESRB and the EBA have six weeks to provide their opinion for the SyRB and O-SII buffer, but only one month for the application of measure in the CRR.

CHANGES TO THE EU BANK RESOLUTION FRAMEWORK

Resolvability is together with resilience one of the overarching goals of the existing bank regulation. While micro- and macro-supervisions are primarily tasked with ensuring that credit institutions are sufficiently resilient (thus preventing financial crises from occurring), the resolution framework is primarily tasked with managing the financial crises that may still occur.

A comprehensive EU bank recovery and resolution framework has been in place since 2015. The proposed changes in the Banking Package largely concern the incorporation of the outstanding elements finalised at international level (by the Financial Stability Board – FSB) as well as some improvements to the existing framework, following experience with the application of the rules over the past years.

BRRDII introduces a distinction between three different types of banks, namely global systemically important banks (G-SIIs), top tier banks (TTB) and all other banks (see also Figure 3). Top tier banks is a new category of credit institutions, which represent resolution entities other than G-SIIs with total assets of above EUR 100 billion. Additional banks, so called "fished banks"³² could be also subject to the same treatment as TTBs, upon decision of the resolution authority, if such a bank is reasonably likely to pose a systemic risk in case of failure. In line with proportionality principle, these different categories of credit institutions are subject to different requirements and timelines.

The majority of resolution-specific changes in the Banking Package are related to the Minimum Requirement for own funds and Eligible Liabilities (MREL), a requirement imposed on all banks in the EU with the objective of ensuring effective and credible resolution in case of a banking crisis. The MREL requirement has been originally set as a bank-specific requirement, with no minimum level. The Banking Package introduces a minimum Pillar 1 MREL requirement for G-SIIs and TTBs (see Box 2). With this minimum requirement, the EU framework incorporates the international standards on Total Loss Absorbing Capacity (TLAC) for G-SIIs, developed by the FSB. Pillar 2 MREL requirement continues to be bank-specific. It can be imposed to G-SIIs and TTBs on top of Pillar 1 MREL requirement while it represents the full MREL requirement for all other banks.

The legislation requires banks to comply with MREL at all times by holding easily 'bail-inable' instruments, so as to ensure that losses are absorbed

Figure 3 Comparison between BRRD and BRRD II

Dimension	BRRD I		BRRD II		
	Scope	All banks	G-SIIs	Top Tier Banks	Other banks
Calibration		bank-specific	Pillar 1 (common minimum) + Pillar 2 (bank-specific)		Pillar 2 (bank-specific)
Subordination		Case-by-case	Required		Case-by-case
Internal MREL		No detailed rules, Case-by-case	90% of G-SII Pillar 1 requirement for material subsidiaries	Detailed rules with strict exemptions	
Treatment of holdings		No requirement	Deduction for instruments of other G-SIIs	No requirement	
Disclosure		No requirement	At least semi-annually and quarterly for key metrics	At least annually	
Denominator		Own funds and total liabilities	TRE amount or Leverage ratio exposure measure		
Breaches		Not defined	Specific powers, M-MDA regime with potential 9-month grace period		
Third-country bail-in recognition		Contractual recognition clause	Possibility of a waiver if not impeding resolvability		

Source: Authors

and banks are recapitalised once they get into a financial difficulty and are subsequently placed in a resolution. The application of no creditor worse of principle (NCWO), however, could be breached in a situation where liabilities eligible for bail-in rank equally with liabilities that are not eligible for bail-in. This risk could be reduced if liabilities which are contributable to loss absorbency, are subordinated. In order to achieve a credible bail-in tool, the Banking Package tightens the rules on the subordination of MREL instruments. The subordination, either contractual or structural, is imposed for Pillar 1 MREL requirements for both G-SIIs and TTBs,³³ while the subordination of Pillar 2 MREL requirement remains at the discretion of the resolution authority, based on the NCWO principle.

To improve the resolvability of banking groups, resolution authorities should be able to upstream the losses of subsidiaries to the resolution entities, without placing that subsidiary into resolution itself. For this purpose, an internal MREL requirement is foreseen for all banks that are subsidiaries of EU-based resolution entities (non-resolution entities) at 100% of formula applied to calculate

Pillar 2 MREL requirement (see Box 2). For material subsidiaries of 3rd country G-SIIs, a 90% internal MREL requirement is foreseen.

The combined buffer requirement (CBR) stacks on top of MREL expressed as RWA. This means that such set-up could easily result in a breach of the CBR before the breach of MREL. In a risk-weighted framework, a CBR breach automatically triggers the maximum distributable amount (MDA) regime. If a breach of CBR is present in the MREL framework only, the resolution authority has some flexibility: for the first nine months, restrictions might be applied only under certain conditions; after nine months, the presumption is that restrictions must be applied, but can be waived subject to market conditions and the broader financial stability considerations. Furthermore, resolution and supervisory authorities have been provided with a vast toolkit to address MREL breaches, and they are required to take at least one of the measures, e.g. in the form of applying the power to address or remove impediments to resolvability, or of regular supervisory or early intervention measures.

³³ Under certain conditions, 3.5% of RWA may be unsubordinated, if the subordinated part of MREL equals at least 8% of banks TLOF (total liabilities including own funds).

³⁴ The reference level for market confidence buffer is based on combined buffer requirement (CBR) less countercyclical buffer. In contrary to the existing legislation, the Banking Package uses the market confidence buffer only once in the formula for Pillar 2 MREL calibration.

Box 2

MREL calibration

Pillar 1 MREL calibration

G-SIIs: 16% RWA (18%) and 6% leverage ratio (6.75%) from 2019 (2022)
TTBs: 13.5% RWA and 5% leverage ratio from 2022

Pillar 2 MREL calibration

G-SIIs & TTBs: formula below, but Pillar 1 MREL requirement as a floor
Other banks: Loss absorption amount + Recapitalisation amount (prudential Pillar 1 + Pillar 2R) + (post-resolution prudential Pillar 1 + Pillar 2R + market confidence buffer)³⁴

- 35 The European Commission originally proposed also a supervisory moratorium, which was planned to be applied by supervisory authorities when assessing whether a bank meets the conditions for early intervention or whether it is failing or likely to fail. Only a single moratorium power to resolution authorities was retained.
- 36 ISDA refers to International Swaps and Derivatives Association.
- 37 To prevent contagion within the financial system, all G-SIIs are required to deduct their holdings of their own eligible liabilities instruments and holdings of liabilities instruments of other G-SIIs.

The BRRD currently provides the possibility for a resolution authority to suspend a bank's payment obligations for a maximum of two days when a bank is in resolution. The banking package supplements this power by an additional moratorium power in the pre-resolution phase. The resolution authority could trigger it after the bank has been declared "failing or likely to fail" and when this is necessary to assess whether resolution action is in the public interest or to choose the appropriate resolution actions.³⁵ The scope of this new power is broader than the existing moratorium power, since it also covers covered deposits. The moratorium powers are however not cumulative and could also be imposed for a maximum duration of two days, in line with the ISDA agreements.³⁶

In addition, the banking reform package includes various other changes, e.g. it introduces disclosure requirements, MREL holdings deductions for G-SIIs,³⁷ stricter criteria on eligible liabilities for G-SIIs, or requirements to prevent misselling of MREL instruments to retail creditors. Furthermore, it relaxes conditions on contractual recognition of bail-in powers and of resolution stay powers (see also Figure 3).

CONCLUSIONS

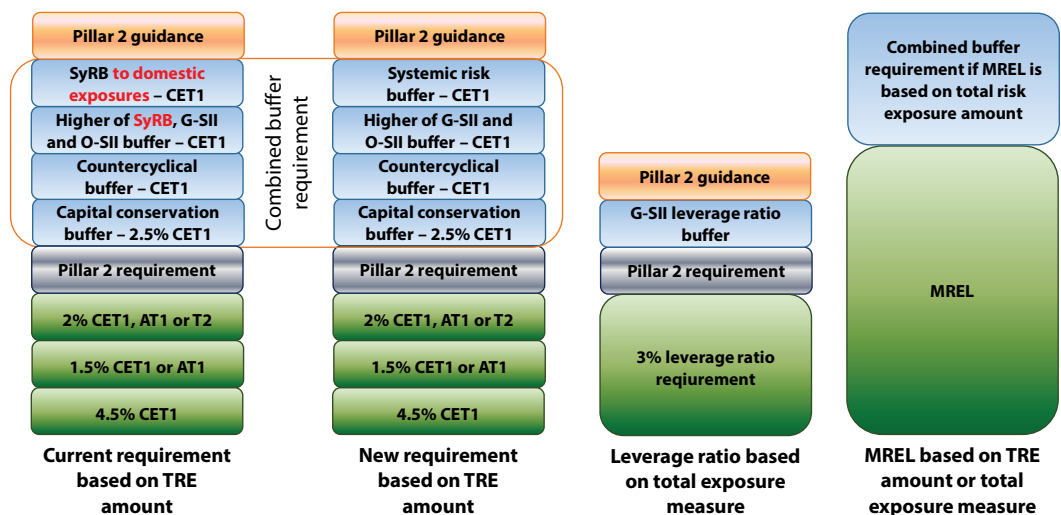
The Banking Package represents an extensive set of amendments to the prudential and resolution frameworks, following the finalisation of international standards and experience gained in the EU with the application of the existing legislative acts. It comprises extensive amendments to CRR/CRD IV as well as to BRRD and SRMR. The amended regulatory framework addresses several outstanding challenges to financial stability, while it ensures that banks can continue to support the real economy. It strengthens the resilience and resolvability of banks, makes the financial system

more stable as well as reduces the administrative burden for smaller and less complex banks. The framework, however, will be introduced only gradually over coming years, given the extensive set of transitional provisions.

Moreover, the work on the implementation of Basel III reforms into the EU regulatory framework remains ongoing. A number of revised international standards were only finalised in December 2017 and January 2019, after the Commission's proposal on the Banking Package from 2016. Only selected elements of the revised Basel III framework have been incorporated into the Banking Package, namely the revised rules on the leverage ratio and the new rules on the leverage ratio buffer. Other elements, including those regarding the credit and operational risk, are yet to be incorporated into EU legislation, after providing an impact study evaluating its consequences for EU banks and the EU economy.

One of the objectives of the Banking Package was to introduce a separation between microprudential and macroprudential rules. At the same time, the amended text introduced a binding minimum leverage ratio and binding minimum MREL requirements for selected banks (in the form of Pillar 1 MREL), which are both characterised with an overlap, in terms of the use of capital, with the risk-based capital requirements and macroprudential capital buffers (see Figure 4). The existence of parallel requirements represents a profound change in the regulatory framework. It follows that the interaction between minimum requirements, which have to be fulfilled at all times, and risk-weighted capital buffers expected to be released in times of stress, needs to be monitored going forward, in particular the materiality of the overlap in different phases of the financial cycle and for different types of institutions.

Figure 4 Interaction between leverage ratio, MREL, and risk-based capital requirements

Source: Authors' compilation.

Notes: The CET1 capital used to meet combined buffer requirement must not be used to meet MREL, if based on total risk exposure amount (TRE).

Význam a prínos zavedenia krytých dlhopisov pre slovenský trh

Matej Krčmár
Národná banka Slovenska

Slovensko v roku 2017 a 2018 významne inovovalo legislatívny rámec v oblasti zabezpečených dlhopisov a pôvodné hypotekárne záložné listy boli nahradené novými krytými dlhopismi. Krytý dlhopis vydaný na Slovensku podľa nového rámca je vysokokvalitný a vysokoliquidný finančný nástroj, vyvolávajúci veľký dopyt významných investorov, reálne podporujúci hypotekárny trh i ekonomiku a v neposlednom rade stabilitu bánk, ktoré kryté dlhopisy vydávajú.

Do 31. decembra 2017 banky na slovenskom trhu emitovali bankové cenné papiere nazývané hypotekárne záložné listy (HZL). V určitom období vývoja hypotekárneho trhu na Slovensku sa však o nich diskutovalo v spojitosti s vysokými úrokovými sadzbami na hypotekárnych úveroch s čiastočným vysvetlením ich vzájomnej závislosti. Dôvodom boli vysoké náklady na ich emitovanie súvisiace s vysokou rizikovou prirážkou. Od januára 2018 boli HZL nahradené novým legislatívnym rámcom pre kryté dlhopisy, tzv. programom krytých dlhopisov, vďaka čomu získali vyššiu kvalitatívnu hodnotu a obchodovateľnosť aj na medzinárodných trhoch. Rámec programu pozostáva z dvoch etáp. V prvej boli zmenené navzájom súvisiace zákony, ako napr. zákon o bankách, zákon o dlhopisoch, zákon o konkurze a reštrukturalizácii¹ a ďalšie². Následne v priebehu roka 2018 bolo prijatých päť opatrení Národnej banky Slovenska. Ide v podstate o vykonávacie predpisy, z ktorých najzávažnejšie sú opatrenia o registri krytých dlhopisoch, o zasielaní výkazov z registra a o zverejňovaní informácií pre investorov³.

Nešlo však o implementáciu európskej smernice, ako to býva zvykom, ale o vlastnú slovenskú cestu. V definovaných cieľoch regulácie NBS bolo zlepšenie finančného nástroja a jeho atraktívnosti pre reálne obchodovanie, v línii európsky štandardov a odporúčaní Európskeho orgánu pre bankovníctvo (EBA). Tieto zmeny prístupu vyvolávali otázky nedôvery, keďže v tom čase Európska komisia ohlásila zámer harmonizácie krytých dlhopisov na európskom kapitálovom trhu. Dnes možno konštatovať, že zvolený smer bol správny, pretože, okrem iného, harmonizované pravidlá v smernici meškajú a ich účinnosť sa ešte odsúva. Pozitívnym prekvapením celého procesu radikálnych zmien je ich ocenenie trhom. Na medzinárodnom fóre sa Slovensko dáva za príklad hodný nasledovania s prívlastkom „success story“ a stáva sa lídrom v krajinách CEE. To všetko prispieva k otváraní medzinárodných trhov s veľkými investičnými bankami a jednoduchším a lacnejším predajom emisií našich emitentov.

VPLYV KRYTÝCH DLHOPISOV NA ZDROJE FINANCOVANIA ÚVEROV

V prvom rade krytý dlhopis nie je to isté, čo bol hypotekárny záložný list. HZL preň síce pripravili priestor a emitenti získali isté skúsenosti, ale krytý dlhopis charakterizujú iné kľúčové prvky, ktoré možno zhrnúť do toh kategórií – dodatočné a sprísňujúce požiadavky na kvalitu podkladových aktív s rozšíreným procesom pre dvojité ochrany investora, tzv. dual recourse⁴, prísnejší verejný dohľad a úplne nové požiadavky na transparentnosť. Po splnení týchto požiadaviek sa krytý dlhopis stáva kvalitnou a bezpečnou investíciou v dlhodobom horizonte.

Z dôvodu nesúladu splatností aktív a pasív je poskytovanie hypotekárnych úverov z dlhodobého hľadiska komplikovaným finančným riadením a vystavuje banku rizikám likvidity. Model financovania úverov prostredníctvom vkladov (prioritne klientskych) je do istej miery možný a bezpečný len pri nízkom ukazovateli LTD⁵, teda pri veľkom objeme vkladov, najlepšie s dlhodobou splatnosťou, ale aj tak je dlhodobu neudržateľnosť. Pre obozretnú banku je najlepší čo najužší súlad splatností (tzv. maturity matching), keď dlhodobé aktíva sú financované dlhodobými zdrojmi. Tieto zdroje poskytujú kryté dlhopisy, ktoré zároveň prinášajú benefit v zmiernení rizika likvidity a vyššiu stabilitu banke a jej klientom. Vplyv HZL a krytých dlhopisov vo vybraných bankách emitujúcich kryté dlhopisy ilustruje graf 1.

Zroveň treba vziať do úvahy, že dlhodobé investície sú spojené s vyššou pravdepodobnosťou vzniku kreditnej alebo inej negatívnej udalosti emitenta, ktorá ohrozí návratnosť investície. Tieto riziká sú minimalizované jedine v prípade krytých dlhopisov prostredníctvom dual recourse.

SKÚSENOSTI A SITUÁCIA NA TRHU S KRYTÝMI DLHOPISMI

V súčasnosti je poskytovanie hypotekárnych úverov oddelené od emitovania dlhopisov, ale vydávanie krytých dlhopisov je predsa len obmedzené. Banky a pobočky bánk môžu poskytovať rôzne hy-

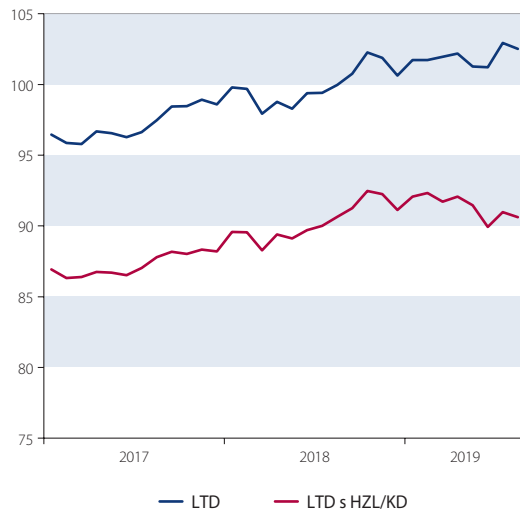
1 Zákon č. 483/2001 Z. z. o bankách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov; zákon č. 530/1990 Zb. o dlhopisoch v znení neskorších predpisov; zákon č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

2 Podrobnejšie v článku Krčmár, M.: Hypotekárne záložné listy verus kryté dlhopisy II. Aktuálny stav legislatívneho rámca a dôvody jeho novelizácie. Biatic č. 5, 2017, Národná banka Slovenska.

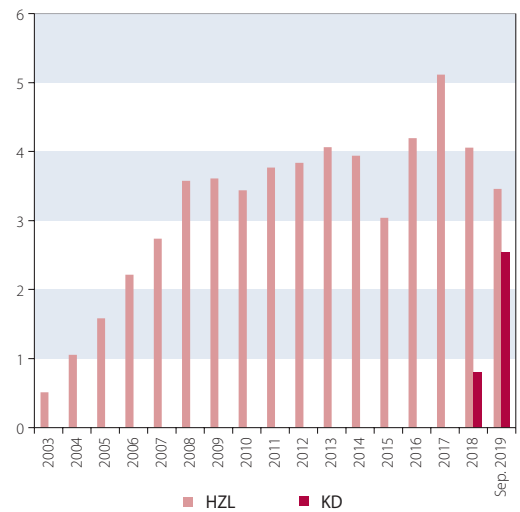
3 Opatrenie NBS č. 2/2018 zo 6. februára 2018, ktorým sa mení a dopĺňa opatrenie NBS č. 6/2010, ktorým sa ustanovujú náležitosti žiadosti o predchádzajúci súhlas NBS podľa § 28 ods. 1 zákona o bankách; opatrenie NBS č. 3/2018 zo 6. februára 2018, ktorým sa mení opatrenie NBS č. 16/2011 o náležitostiach žiadosti a spôsobe preukazovania splnenia podmienok na udelenie bankového povolenia pre banku a zahraničnej banky; opatrenie NBS č. 13/2018 zo 6. novembra 2018 o registri krytých dlhopisov; opatrenie NBS č. 14/2018 zo 6. novembra 2018 o predkladaní hlásenia z registra krytých dlhopisov a z registra hypoték na účely vykonávania dohľadu; opatrenie NBS č. 15/2018 zo 6. novembra 2018, ktorým sa mení a dopĺňa opatrenie NBS č. 16/2014 o uverejňovaní informácií bankami a pobočkami zahraničných bánk v znení opatrenia NBS č. 13/2015.

4 Dual recourse – dvojité ochrany investora, poskytujú mu vyššiu bezpečnosť a istotu návratu zdrojov aj v prípade insolvenčnej. Vďaka tomu má investor nárok na uspokojenie pohľadávky v prvom rade voči emitentovi a v druhom rade priamo z podkladových aktív, ako aj z ich zabezpečenia. Podrobnejšie v článku Krčmár, M.: Hypotekárne záložné listy verus kryté dlhopisy. Východiská harmonizácie legislatívneho rámca pre kryté dlhopisy. BIATEC, č. 3, Národná banka Slovenska.

5 Ukazovateľ LTD – Loan To Deposits – je pomer všetkých úverov ku vkladom v bilancii banky.

Graf 1 Vývoj ukazovateľa LTD v päťici bánk emitujúcich kryté dlhopisy (v %)

Zdroj: Údaje NBS a vlastné spracovanie.

Graf 2 Vývoj stavu nesplatených HZL a krytých dlhopisov (v mld. EUR)

Zdroj: NBS a vlastné spracovanie.

6 Podrobnejšie v článku Krčmár, M.: Hypotekárne záložné listy verzus kryté dlhopisy II. Aktuálny stav legislatívneho rámca a dôvody jeho novelizácie. Biatic č. 5, 2017, Národná banka Slovenska.

7 Referenčná emisija krytých dlhopisov EUR (covered bonds benchmark issuances EUR) – verejná emisija v hodnote najmenej 500 mil. € so splatnosťou najmenej jeden rok, ktorú emitent predáva tretím stranám prostredníctvom minimálne dvoch renomovaných investičných bánk.

potekárne úvery na základe ich všeobecnej bankovej licencie, vďaka zrušeniu špeciálnej hypotekárnej licencie⁶. Emitovanie krytých dlhopisov je však vyhradené len pre banky, nie pre pobočky bánk, ani pre podniky či iné subjekty na finančnom trhu. Bankou sa tu rozumie úverová inštitúcia – materská spoločnosť a jej dcérske spoločnosti (ďalej sa používa pojem banka v zmysle oboch spoločností). Na druhej strane ale vydávanie krytých dlhopisov je podmienené získaním predchádzajúceho súhlasu NBS na vykonávanie činností spojených s programom krytých dlhopisov. Banky, ktoré chcú emitovať kryté dlhopisy, musia prejsť určitým povoľovacím konaním. V tomto procese sa posudzuje, či žiadajúca banka je personálne, technicky, procesne a vedomostne pripravená na činnosti spojené s programom krytých dlhopisov podľa legislatívneho rámca (napr. proces schvaľovania úverov, oddelenie registra od ostatných aktív a pasív banky, vytvorenie samotného registra, predkladanie hlásení z neho, zabezpečenie správcu programu krytých dlhopisov atď.). Týmto procesom museli prejsť aj tie banky, ktoré mali predtým hypotekárnu licenciu a vydávali HZL.

Napriek tomu, že vydávanie krytých dlhopisov je oproti HZL dobrovoľné, do tohto programu vstúpili všetky banky s predchádzajúcou hypotekárnou licenciou. Zo súčasných bánk pôsobiacich na slovenskom trhu tento súhlas získali už štyri (Slovenská sporiteľňa, Všeobecná úverová banka, Tatra banka, Prima banka) a jedna banka je v procese posudzovania. Keďže OTP banka ohlásila v týchto týždňoch zámer predať jej slovenskú dcéru, na bankovom trhu zostáva ešte maximálne jeden potenciálny subjekt, ktorý by mohol vstúpiť do programu krytých dlhopisov.

V roku 2018 bolo vydávanie nových emisií povolené a zdržané postupným prijímaním sekundárnej legislatívy k programu krytých dlhopisov, ako aj samotným procesom získavania predchádzajúceho súhlasu NBS pre program. Už druhá

emisija však priniesla prekvapenie v podobe získania najvyššieho ratingového stupňa Aaa od agentúry Moody's (Aaa – hodnotenie najvyššej kvality s minimálnym rizikom). Získala ho Slovenská sporiteľňa na svoju prvú emisiju v objeme 250 mil. €. Toto hodnotenie emisie, ktoré je vyššie ako rating samotnej inštitúcie, potvrdzuje do určitej miery nezávislosť programu od samotnej banky, a to vďaka dvom faktorom: kvalite podkladových aktív (stránka banky) a požiadaviek regulácie daných v legislatívnom rámci. Získanie troch A bolo prvým úspechom zmien.

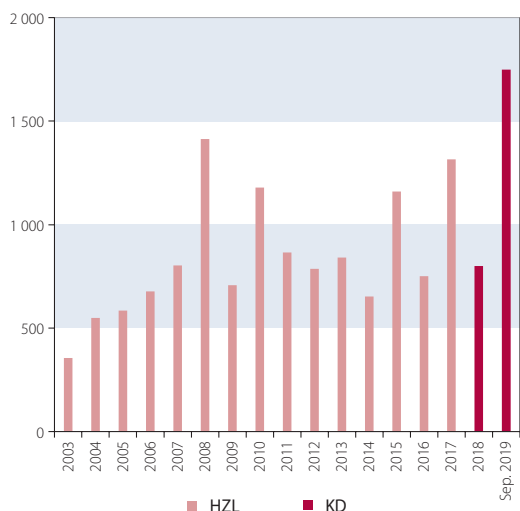
Druhou bankou z hľadiska objemu emisií v roku 2018 bola Všeobecná úverová banka, ktorá emitovala svoje prvé kryté dlhopisy v dvoch emisiách s ratingom Aa2 v objeme 300 mil. €. Objem emisií nových krytých dlhopisov v roku 2018 tak dosiahol hodnotu 800 mil. € s výnosmi od 0,5 % až po 1,5 % a so splatnosťou od 5 do 9 rokov.

Rok 2019 priniesol ďalšie pozitívne udalosti, keď VÚB banka emitovala svoju prvú a na slovenskom trhu historicky prvú emisiju v objeme 500 mil. € so splatnosťou 5 rokov. Následne prišla na trh prvá tzv. benchmarková emisija⁷ v objeme 500 mil. € z ponuky Slovenskej sporiteľne. V priebehu nasledujúcich dvoch týždňov ponúkla ďalšiu benchmarkovú emisiju VÚB banka s 10-ročnou splatnosťou, čo je na trhoch krajín CEE výnimočné. Tretí štvrtrok 2019 uzatvorila ponuky Prima banka, taktiež s benchmarkovou emisiou s ratingom Aaa, ale na našich trhoch s prekvapujúcim záporným výnosom. Stav krytých dlhopisov za 1,5-ročné obdobie ich existencie tak dosiahol hodnotu 2,55 mld. €, čo znamená 70 % podiel na stave HZL (graf 2).

Ako vidieť z grafu 3, objem emitovaných krytých dlhopisov tak za tri štvrtroky 2019 dosiahol hodnotu 1,75 mld. €. Tieto prvé emisije krytých dlhopisov ďaleko presahujú doterajšie trhové skúsenosti s vydávaním HZL a potvrdzujú správny trend zmien. Ponuky emisií HZL ani raz v priebehu

Graf 3 Vývoj nových emisií HZL a krytých dlhopisov (v mil. EUR)

Zdroj: NBS a vlastné spracovanie.

roka nedosiahli také veľkosti jednotlivých alebo celkových nových emisií krytých dlhopisov v sektore. Boli nižšie a ojedinele v objeme 250 mil. €, ale zvyčajne bez ratingu a predávané prioritne na domácom trhu s vyššími nákladmi na požičané zdroje.

Z hľadiska likvidity sa nové kryté dlhopisy kvalifikujú do najvyššej úrovne likvidných aktív, čo znamená, že aj v krízových situáciách na trhu budú aktívami s mimoriadne vysokou likviditou. Investorovi tak ponúkajú aj možnosť ich využitia v repo operáciách s minimálnou zrážkou. Na rozdiel od HZL dávajú túto možnosť aj samotnému emitentovi, ktorý ich v prípade odkúpenia na vlastný účet môže využiť na získanie potrebnej likvidity na medzibankovom trhu.

Od začiatku roka 2018 banky nemôžu emitovať predchádzajúce HZL. Z hľadiska manažmentu portfólia HZL však bola daná bankám možnosť v horizonte jedného roka pretransformovať existujúce HZL do krycieho súboru (registra krytých dlhopisov), ak splnia dodatočné podmienky pre kryté dlhopisy a postavenie ich vlastníkov sa nezhorší. Túto možnosť prevádzkovania dvoch typov cenných papierov využili tri banky. Jedna zostala pri vedení osobitného registra HZL a zvyšné hypotekárne banky na trhu (pôvodne ich bolo osem) mali buď už splatené HZL, alebo zostatková doba splatnosti ich portfólia bola veľmi blízko. V súčasnosti už len štyri banky a jedna pobočka zahraničnej banky (Unicredit Bank) majú vo svojich bilanciách pôvodné HZL v zostatkovej hodnote 3,62 mld. €, ktorých splatnosť v prevažnej väčšine nastane v období nasledujúceho desaťročia.

FUNDAMENTY LEGISLATÍVNEHO RÁMCA PROGRAMU KRYTÝCH DLHOPISOV

Na Slovensku bol zatiaľ implementovaný prvý typ krytých dlhopisov so základným aktívom rezidenčných hypoték pre retailových klientov. Kon-

servatívny prístup je zvýraznený možnosťou vkladať do krycieho súboru len tie hypotéky, ktorých založená nehnuteľnosť sa nachádza na území Slovenska, hodnota úveru nie je vyššia ako 80 % z hodnoty nehnuteľnosti a v prípade jej prekročenia musí byť takáto hypotéka vyňatá z krycieho súboru. Zároveň musí ísť o kvalitné aktíva, ktoré zabezpečia pravidelný tok finančných zdrojov – anuitných splátok úveru, čo v prípade nesplácania hypotéky znamená povinné vyňatie z registra krytých dlhopisov.

Hypotéky nie sú jediným zabezpečením krytých dlhopisov a už nepostačuje ich krytie len na úrovni 100 % aktívami v krycom súbore. Nová požiadavka je stanovená minimálne na 105 % z hodnoty pasív v registri. Povinných je 5 % vyššieho zabezpečenia (overcollateralisation), emitent sa však môže rozhodnúť pre ešte vyššie dobrovoľné zabezpečenie, ktoré sa zaviazuje držať v registri, a jeho výšku investorom uvedie v prospekte. Následne je na túto hodnotu navýšený celý krycí súbor a emitent ju musí zachovávať v každom okamihu. Ďalšou zložkou krycieho súboru môžu byť doplňujúce aktíva v objeme 10 % z hodnoty povinného zabezpečenia, ktorými môžu byť len kvalitné finančné nástroje členských štátov EHP. Ak emitent potrebuje zmiernovať úrokové alebo menové riziko prostredníctvom derivátov, aj tie musia byť súčasťou krycieho súboru a protistrana tohto derivátového obchodu musí byť zmluvne informovaná, že daný derivát sa týka krytých dlhopisov. Teda kreditná udalosť emitenta neznamená automatické ukončenie obchodu.

Poslednou kategóriou aktív tvoriacich krycí súbor sú likvidné aktíva. Ide o špecifikum nových požiadaviek pre kryté dlhopisy, ktoré je implementované len v niekoľkých krajinách EÚ. Banka musí v registri sledovať kladné a záporné finančné toky v horizonte 180 dní a v prípade, že nie sú kladné toky dostatočné na krytie záporných tokov, je povinná tento nedostatok likvidity pokryť likvidnými aktívami. Prípustné likvidné aktíva sú presne definované podľa požiadaviek likvidity⁸ a musí ísť o aktíva úrovne 1 alebo 2A. Ide o opatrenie, ktoré má zabezpečiť dostatok likvidity práve v prvých mesiacoch insolvenčie emitenta a zároveň zabrániť zrýchleniu požiadaviek na úhradu dlhopisov od ich vlastníkov. Aj tieto aktíva, resp. ich primeraná časť, musia byť súčasťou krycieho súboru a banka ich nemôže použiť na iné úhrady záväzkov.

Ďalšou novinkou je začlenenie operačných nákladov súvisiacich s programom krytých dlhopisov v horizonte nasledujúcich 12 mesiacov do jeho zabezpečenia, čím sa tiež navýši požiadavka na krycí súbor. Zatiaľ je to relatívne široko definované a limitované malou skúsenosťou, ale ide o náklady, ktoré ešte len budú vynaložené. Trendom novej harmonizácie pre kryté dlhopisy je detailné definovanie a pokrytie všetkých nákladov súvisiacich s programom.

Likvidné aktíva, operačné náklady či iné konzervatívne požiadavky majú za úlohu chrániť majiteľov dlhopisov, ako aj dlžníkov z hypotekárnych úverov. Preto v krízovej situácii emitenta nemož-

⁸ Delegované nariadenie Komisie (EÚ) 2015/61 z 10. októbra 2014, ktorým sa dopĺňa nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 575/2013, pokiaľ ide o požiadavku na krytie likvidity pre úverové inštitúcie.

9 Tvorba výkazov bola inšpirovaná aj tzv. HTT výkazmi (the Harmonised Transparency Template), ktoré tvorí Európska asociácia krytých dlhopisov (ECBC) prostredníctvom The Covered Bond Label.

no žiadať predčasné či okamžité splatenie úverov (tzv. zosplatenie) na splatenie záväzkov voči majiteľom krytých dlhopisov. Cieľom je pokračovať v programe ďalej tak, aby splatnosť dlhopisu bola v pôvodných lehotách alebo mierne predĺžená.

REGISTER, DVOJITÝ DOHĽAD A TRANSPARENTNOSŤ

Všetky aktíva i pasíva programu krytých dlhopisov musí banka viesť v podrobnom registri krytých dlhopisov a oddeliť ich elektronicky aj fyzicky od ostatných obchodov banky. V ktoromkoľvek čase musí byť schopná čo najrýchlejšie tieto aktíva a pasíva preukázať a v prípade nutnosti aj previesť. Štruktúra a položky minimálnych údajov v registri krytých dlhopisov sú definované opatrením NBS tak, aby sa dosiahla sektorová a technická harmonizácia údajov, ich lepšia a jednoduchšia dostupnosť pre dohľad i verejnosť.

S novou legislatívou sa posilňuje aj dohľad na dvoch úrovniach. Prvou je správca programu krytých dlhopisov (PKD) vykonávajúci dozor nad registrom a druhou je všeobecný bankový dohľad. Banka je povinná mať nezávislého správcu programu krytých dlhopisov a jeho zástupcu. Národná banka Slovenska ho vymenuje buď na návrh banky, alebo z vlastného podnetu. Jeho úlohou je vykonávať dozor nad programom, kontrolovať plnenie požiadaviek legislatívy, okrem iného náhodným výberom základných aktív, spolupracovať a osvedčovať krytie pri vydávaní emisie a v prípade negatívnych zistení ich oznámiť orgánu dohľadu nad finančným trhom (NBS). Ďalšou novinkou súvisiacou aj s transparentnosťou je povinnosť správcu vypracovať ročnú správu, v ktorej kvantitatívne i kvalitatívne opíše stav i významné zmeny v programe za ostatný rok. Túto správu správca PKD predkladá najskôr orgánu dohľadu NBS a následne ju banka publikuje na svojom webovom sídle.

Dohľad nad príslušnou bankou monitoruje stav programu krytých dlhopisov na základe zasielaných mesačných výkazov z registra. Tieto výkazy obsahujú podrobné údaje na agregovanej a individuálnej úrovni za celý register. Individuálne poskytujú detailný obraz za jednotlivé typy aktív, emisií krytých dlhopisov i operačných nákladov. Predkladané výkazy ponúkajú obraz registra z rôznych hľadísk, ako napr. podľa meny, objemu, skupín splatnosti, typov a období fixácií úrokových sadzieb, regionálnej distribúcie podľa umiestnenia založenej nehnuteľnosti a pod.⁹ Ich cieľom je harmonizácia údajov trhu krytých dlhopisov a zvyšovanie transparentnosti údajov o krytých dlhopisoch pre investorov. Zo slovenských emitentov krytých dlhopisov pristúpila k dobrovoľnému zverejňovaniu údajov cez združenie európskych emitentov krytých dlhopisov ako prvá Prima banka, čím si významne posilnila transparentnosť programu.

Z hľadiska zverejňovania údajov o krytých dlhopisoch podľa národných požiadaviek má emitujúca banka povinnosť so štvrtročnou periodicitou zverejňovať základné agregované dáta pre

investorov aj na svojom webovom sídle v predpísanom jednotnom formulári.

Nemenej významnou novou povinnosťou banky je vykonávať raz ročne stresové testovanie na celom programe krytých dlhopisov, aby aj za výrazne zhoršených trhových podmienok banka dokázala plniť ukazovateľ krytia a všetky požiadavky programu na stanovenej úrovni.

KONKURZ A POSILNENÁ OCHRANA INVESTORA I DLŽNÍKA

Z dôvodu zabezpečenia realizácie dvojitého zabezpečenia a eliminácie dosahu iných veriteľov banky je celý program krytých dlhopisov samostatnou oddelenou majetkovou podstatou aj pre prípady konkurzu či nútenej správy alebo rezolučného konania. V tejto línii je upravený aj legislatívny rámec, ktorý rieši, čo sa stane a ako bude fungovať program v krízovom režime, od insolventie až po ukončenie činnosti banky.

Začatím konkurzu ešte nedochádza k tzv. zosplateniu úverov alebo zrýchlenému plneniu nárokov investorov. Posilnenie ochrany oboch strán (investora i dlžníka podkladových aktív) je v právomoci správcu programu krytých dlhopisov v spolupráci s príslušným správcom (podľa typu udalosti nútenej správy alebo správcu konkurznej podstaty) predať celý program buď ako celok, alebo po častiach inej banke, ktorá vedie program krytých dlhopisov. Samozrejme, tento predaj je podmienený súhlasom NBS. Počas procesu predaja sa posúva zmluvná splatnosť tých krytých dlhopisov, ktorých splatnosť má nastať v období predaja, maximálne o 12, resp. o 24 mesiacov podľa zákonných podmienok. Program krytých dlhopisov sa môže predať len úverovej inštitúcii, ktorá má program krytých dlhopisov a vykonáva svoju činnosť na území SR. To ale nevylučuje vstup zahraničnej banky, neetablovanej v SR, ale za splnenia všetkých špeciálnych podmienok získania bankového povolenia, ako aj predchádzajúceho súhlasu NBS na program krytých dlhopisov pre činnosť na území SR.

Ak by bol predaj neúspešný a zlyhali by všetky ostatné možnosti, nárok na aktíva v krycom súbore si môžu uplatniť aj ostatní konkurzní veritelia. Toto právo je možné uplatniť až po prednostnom uspokojení pohľadávok vlastníkov krytých dlhopisov, ak v registri zostali nejaké aktíva na speňazenie. Právo prihlásiť sa do všeobecnej podstaty platí aj v opačnom prípade, po nedostatočnom uspokojení samotných majiteľov dlhopisov.

Na záver treba povedať, že prijatie národnej legislatívy pred účinnosťou harmonizovanej smernice pre kryté dlhopisy v línii európskych štandardov sa ukázalo ako správny krok ocenený trhom. Proaktívny prístup regulácie, získavanie skúseností z európskych pracovných skupín a dobrá spolupráca zúčastnených strán v sektore sú prínosom pre zlepšenie nášho finančného a bankového sektora. Výsledky potvrdzujú stanovený cieľ a hodnotenia i záujem investorov o tento finančný nástroj môžu byť dobrým štartom pre ďalšie pokračovanie v rozvoji nášho trhu s krytými dlhopismi v inovatívnych produktoch.

Koncepcia priemerného spotrebiteľa v právno-aplikačnej praxi (2. časť)

Jana Sýkorová, Ľuboš Šimončíč
Národná banka Slovenska

SPRÁVANIE PRIEMERNÉHO SPOTREBITEĽA VO VYBRANÝCH ROZHODNUTIACH SLOVENSKÝCH A ČESKÝCH ORGÁNOV APLIKÁCIE PRÁVA

Rozhodnutie Národnej banky Slovenska vo veci č. 100-000-084-447²

Predmetným rozhodnutím bola účastníkovi konania uložená sankcia za nekalú obchodnú praktiku spočívajúcu v nevhodnom a nejasnom spôsobe poskytnutia podstatných informácií týkajúcich sa zrušenia práva na vykonanie hotovostných operácií v cudzej mene v dôsledku jednostrannej zmeny všeobecných obchodných podmienok k existujúcim zmluvám o vedení účtov v cudzej mene. Po vykonanej zmene si mohli spotrebiteľia previesť peňažné prostriedky z týchto účtov v cudzej mene alebo v mene euro na iné účty, prípadne si mohli dať vyplatiť peňažné prostriedky v hotovosti v mene euro. Všetky tieto možnosti však boli pre spotrebiteľa hospodársky nevýhodné, resp. menej výhodné, než zrušená možnosť výberu finančných prostriedkov v hotovosti v cudzej mene.

V tomto rozhodnutí Národná banka Slovenska (ďalej len „NBS“) posudzovala typickú reakciu priemerného spotrebiteľa vo vzťahu k spôsobu a obsahu oznámenia tejto jednostrannej zmeny. Vzhľadom na charakter produktu NBS vychádzala z predpokladu, že legitímnym očakávaním priemerného spotrebiteľa, ktorý si uzatvára zmluvu o vedení účtu v cudzej mene, je, že bude mať možnosť vybrať si peňažné prostriedky v tejto cudzej mene. Ide o charakteristickú črtu tohto produktu, ktorá je zároveň dôvodom, pre ktorý si spotrebiteľia takýto typ účtu dojednávajú. Informáciu o zmene tejto základnej vlastnosti účtu v cudzej mene preto NBS vyhodnotila ako podstatnú informáciu o produkte. V prípade, ak jednostranná zmena obmedzuje jednu zo základných vlastností produktu počas existencie právneho vzťahu, musia byť spotrebiteľia na takúto zmenu upozornení, a to s osobitným dôrazom. Dôležité je pritom dbať jednak na spôsob doručenia tejto informácie, a jednak na jej obsah.

Z odôvodnenia rozhodnutia vyplýva, že účastník konania v posudzovanom prípade nezabezpečil, aby sa táto podstatná informácia reálne dostala do sféry dispozície jej adresátov. Medzi

použitie spôsoby informovania patrilo neadresné zverejnenie nového znenia zmluvných podmienok a neadresné umiestnenie tlačovej správy na internetovej stránke účastníka konania. Oba tieto spôsoby NBS vyhodnotila ako nevhodné.

Ďalej NBS podrobne argumentuje, že od priemerného spotrebiteľa nie je možné spravodlivo očakávať, že bude pravidelne sledovať zverejňovanie nových všeobecných obchodných podmienok alebo tlačových správ svojej banky. Naopak, priemerný spotrebiteľ môže od finančnej inštitúcie oprávnené očakávať, že ho o podstatných zmenách obchodných podmienok bude informovať adresne a s dostatočným časovým predstihom tak, aby mohol na základe oznámenia urobiť informované a zodpovedné rozhodnutia. Aj v prípade, ak by si priemerný spotrebiteľ novú verziu obchodných podmienok zverejnenú týmto spôsobom bez upozornenia na podstatné zmeny všimol, nie je dôvodné predpokladať, že si predmetné obchodné podmienky tak podrobne preštuduje, aby si uvedomil relevantné dopady týchto zmien na služby, ktoré využíva.

Ako nevhodný spôsob informovania označila NBS aj obrazovku prihlásenia do služby Online banking. Dôvodom bola jednak skutočnosť, že nezanedbateľná časť spotrebiteľov nemala túto službu k dotknutým produktom zriadenú. Navyše vzhľadom na vysoký výskyt rôznych reklám a ponúk zverejňovaných na internetových stránkach nie je možné od priemerného spotrebiteľa očakávať, že si každú z nich všimne a vyhodnotí hospodárske dôsledky vo vzťahu k službám, ktoré využíva.

Ako nedostatočný vyhodnotila NBS aj obsah informácie o zmene obchodných podmienok, ktorý upozorňoval na „ukončenie hotovostných operácií v cudzích menách“. Argumentovala tým, že od priemerného spotrebiteľa nemožno očakávať vedomosť o tom, aké dôsledky má takáto informácia na už existujúce právne vzťahy účtov v cudzej mene. Nemožno očakávať, že priemerný spotrebiteľ na základe predmetnej formulácie dospeje k záveru, že druhá zmluvná strana jednostranne zmenila zmluvné podmienky spôsobom, ktorým sa zmení samotná, pôvodne dojednaná podstata produktu (možnosť vybrať si finančné prostriedky v mene, v ktorej boli finančné prostriedky na účet vložené a v ktorej je účet vedený).

¹ Tento príspevok vyjadruje názory a postoje autorov a nemusí sa zhodovať s oficiálnymi stanoviskami Národnej banky Slovenska.

² Rozhodnutie NBS zo dňa 24. januára 2018, č. z. 100-000-084-447, sp. zn. NBS1-000-011-394 v spojení s rozhodnutím BR NBS zo dňa 11. decembra 2018, sp. zn. NBS1-000-023-793.

3 Rozhodnutie NBS zo dňa 3. augusta 2018, č. z. 100-000-120-169, sp. zn. NBS1-000-014-925 v znení rozhodnutia BR NBS zo dňa 23. júla 2019, sp. zn. NBS1-000-030-800.

4 Rozhodnutie NBS zo dňa 24. apríla 2018, č. z. 100-000-101-932, sp. zn. NBS1-000-009-089 v znení rozhodnutia BR NBS zo dňa 28. mája 2019, sp. zn. NBS1-000-032-614.

5 V tejto súvislosti poukazujeme tiež na ďalšie rozhodnutia v obdobných veciach: rozhodnutie NBS zo dňa 2. marca 2018, č. z. 100-000-091-528, sp. zn. NBS1-000-006-558 v znení rozhodnutia BR NBS zo dňa 28. mája 2019, sp. zn. NBS1-000-030-869; rozhodnutie NBS zo dňa 13. marca 2018, č. z. 100-000-093-825, sp. zn. NBS1-000-006-542 v znení rozhodnutia BR NBS zo dňa 28. mája 2019, sp. zn. NBS1-000-030-878; rozhodnutie NBS zo dňa 19. marca 2018, č. z. 100-000-094-981, sp. zn. NBS1-000-009-116 v znení rozhodnutia BR NBS zo dňa 28. mája 2019, sp. zn. NBS1-000-028-079; rozhodnutie NBS zo dňa 18. júna 2018, č. z. 100-000-111-937, sp. zn. NBS1-000-015-114 v znení rozhodnutia BR NBS zo dňa 28. mája 2019, sp. zn. NBS1-000-030-876.

6 Konkrétne podľa ustanovenia § 27c ods. 10 zákona č. 483/2001 Z. z. o bankách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom k 18. 02. 2016 až k 9. marcu 2016 (ďalej len „zákon č. 483/2001 Z. z.“) v spojení s ustanovením § 2 vyhlášky Ministerstva financií Slovenskej republiky č. 41/2016 Z. z. o základnom bankovom produkte a podľa ustanovenia § 27d ods. 15 zákona č. 483/2001 Z. z. v spojení s ustanovením § 2 vyhlášky Ministerstva financií Slovenskej republiky č. 42/2016 Z. z. o platobnom účte so základnými funkciami.

7 Rozhodnutie ČNB zo dňa 25. augusta 2016, č. j. 2016/99647/570, sp. zn. Sp/2014/250/573.

8 Pozri tiež rozhodnutie ČNB zo dňa 14. decembra 2011, č. j. 2011/14136/570, sp. zn. Sp/2010/110/573 v znení rozhodnutia BR ČNB zo dňa 23. februára 2012, č. j. 2012/564/110, sp. zn. Sp/2010/110/573.

Z uvedenej formulácie navyše nie je zrejmé ani to, že sa táto zmena vzťahuje aj na už existujúce zmluvné vzťahy. Ak nie sú dopady tejto zmeny podrobnejšie vysvetlené, priemerný spotrebiteľ si nemusí byť vedomý toho, aké dôsledky má táto zmena na jeho existujúci zmluvný vzťah. Na základe takejto strohej informácie nemusí byť ani schopný posúdiť právne a hospodárske dôsledky ďalšieho zotrvania v právnom vzťahu účtu v cudzej mene.

Rozhodnutie Národnej banky Slovenska č. 100-000-120-169³

Účastník konania bol sankcionovaný za používanie nátlaku na spotrebiteľov a ich obťažovania, ktoré používal pri vymáhaní pohľadávok zo zmlúv o spotrebiteľských úveroch. Agresívna obchodná praktika spočívala v zasielaní upomienok spotrebiteľom, ktorí s účastníkom konania neboli v zmluvnom vzťahu, ale boli v spotrebiteľskej zmluve medzi účastníkom konania a dlžníkom uvedené ako kontaktné osoby. V upomienkach účastník konania okrem iného apeloval na kontaktnú osobu, aby v súčinnosti s dlžníkom zabezpečila úhradu dlhu, a hrozil podniknutím dostupných právnych krokov na uspokojenie nároku zo zmluvy v prípade, ak dlh nebude uhradený v lehote stanovenej v upomienkach. Záver listov adresovaných týmto spotrebiteľom, ktorí neboli s účastníkom konania v zmluvnom vzťahu, obsahoval nasledujúcu formuláciu: „Váš dlh môžete splácať vkladom na účet alebo prevodom na niektorý z týchto účtov: (...)“.

Takéto jednanie kvalifikovala NBS ako agresívnu obchodnú praktiku, ktorá môže u priemerného spotrebiteľa vzbudiť dôvodnú obavu, že je spoločne s dlžníkom zaviazaný na plnenie záväzku uvedeného v upomienke, alebo že je povinný akokoľvek zabezpečiť splnenie záväzku uvedeného v upomienke. V dôsledku tejto obchodnej praktiky by teda podľa NBS mohol učiniť rozhodnutie uhradiť dlh alebo jeho časť, dostaviť sa na kontaktné miesto určené účastníkom konania, alebo vyvíjať tlak na dlžníka, aby dlh splatil, príp. svoj úver refinancoval. Podľa NBS je nátlaková povaha posudzovaného konania umocnená aj tým, že kontaktné osoby sú prednostne vybrané spomedzi osôb blízkych dlžníkovi. U týchto osôb je dôvodný predpoklad, že budú citlivejšie reagovať na výzvy uvedené v predmetných upomienkach.

Rozhodnutie Národnej banky Slovenska č. 100-000-101-932⁴

V tomto konaní uložila NBS účastníkovi konania sankciu za nekalé obchodné praktiky zistené pri dohľade na mieste pod utajenou identitou vo viacerých pobočkách účastníka konania, v rámci ktorých bolo simulované správanie priemerného spotrebiteľa zaujímajúceho sa o poskytnutie informácií o čo najvýhodnejšom osobnom platobnom účte. Cieľom dohľadu bolo o. i. overiť poskytovanie tzv. legislatívnych účtov, t. j. základného bankového produktu alebo platobného účtu so základnými funkciami podľa v tom čase platnej právnej úpravy.⁵ Orgán dohľadu zistil, že účastník

konania členovi dohliadacieho tímu vykonávajúcemu tento kontrolný nákup poskytol nesprávne informácie:

- vo vzťahu k existencii produktu; konkrétne o tom, že neposkytuje žiadny produkt platobného účtu s mesačným poplatkom vo výške do 3 eur, pričom podľa zákona bol povinný takýto produkt poskytovať,⁶
- vo vzťahu k hlavným znakom produktu; konkrétne o tom, že internetbanking nie je súčasťou produktu, alebo nesprávnu informáciu o podmienkach, ktoré musia byť splnené na poskytnutie tohto produktu,
- vo vzťahu k cene produktu; konkrétne o spoplatnení služby internetbanking a o celkovej cene produktu.

Zo správnej úvahy orgánu dohľadu je zrejmé, že uvedenie týchto nepravdivých informácií je spôsobilé ovplyvniť správanie priemerného spotrebiteľa v tom smere, že by žiadosť o zriadenie produktu (tzv. legislatívneho účtu) nepodal. Od priemerného spotrebiteľa, ktorý je v rozumnej miere informovaný a obozretný, nemožno legitímne očakávať, že bude nedôverčivý voči informáciám poskytnutým účastníkom konania (t. j. bude predpokladať nepravdivosť, neúplnosť či nesprávnosť informácií), a z tohto dôvodu si bude tieto informácie sám aktívne overovať aj iným spôsobom.

Rozhodnutie Českej národnej banky č. 2016/99647/570⁷

Uvedeným rozhodnutím uložila Česká národná banka (ďalej len „ČNB“) finančnému sprostredkovateľovi pokutu o. i. za používanie nekalých obchodných praktík pri sprostredkovaní produktu investičného životného poistenia (ďalej len „IŽP“). Tieto spočívali jednak v tom, že účastník konania pri sprostredkovaní IŽP nepravdivo prirovnával tento typ produktu k sporeniu, a jednak v tom, že nedostatočne informoval klientov o nákladoch súvisiacich s uzatvorením a ukončením existujúcej poisťnej zmluvy o IŽP.

Prezentáciu IŽP ako sporenia považuje ČNB za nepravdivú, pretože životné poistenie spojené s investovaním do fondov nie je sporiacim produktom, ale kombináciou investície a poistenia.⁸ Vzhľadom na túto prezentáciu sa klienti v okamihu uzatvárania poisťnej zmluvy o IŽP mohli mylne domnievať, že ide o produkt sporenia a nie o produkt kombinujúci poistenie a investovanie, pri ktorom nie je návratnosť investovanej čiastky nijako zaručená a ktorý je navyše spojený so vstupnými poplatkami, ktoré má poisťník hrdiť po celú dobu poistenia a predpláca si ich na začiatku zmluvného vzťahu. Tento rozdiel výrazným spôsobom ovplyvňuje očakávanie klienta o výške (hodnote) peňažných prostriedkov, ktoré môžu byť klientovi spätne vyplatené v prípade ukončenia poisťnej zmluvy. Finančný sprostredkovateľ je povinný konať s odbornou starostlivosťou a dodržiavať zákaz klamania spotrebiteľa. Plnenie týchto povinností je neoddeliteľne spojené s tým, aby klientovi dostatočne jasne, zrozumiteľne a ne-

skreslene vysvetlil podstatu a fungovanie IŽP, jeho poplatkovú štruktúru, vznik nároku na odkupné a ďalšie parametre tohto produktu, a prezentoval tento produkt takým spôsobom, aby si ho klient nemohol zameniť so sporiacim produktom.

V konaní bolo ďalej preukázané, že o nákladovosti produktu IŽP informoval účastník konania svojich klientov nedostatočne, prípadne tieto informácie zamlčoval. Klienti neboli informovaní o tom, že s dojednaným produktom sú okrem poistného spojené aj ďalšie poplatky. Ak by podľa názoru ČNB klienti vedeli, že si počítačné poplatky predplácajú na celú dobu trvania poistného dopredu a že v prípade vypovedania alebo zrušenia takého produktu im nebudú tieto poplatky (ani ich alikvotná časť) vrátené späť, mnohí z nich by si produkt nedojednali. Vo svojom rozhodnutí ČNB vychádzala jednak zo sťažností klientov, ako aj zo záznamov o požiadavkách a potrebách klientov, kde neboli zaznamenané konkrétne dôvody pre odporúčenie produktu IŽP, prípadne pre prepoistenie, ako aj z vnútorných predpisov, v ktorých absentovala povinnosť informovať o nákladovosti tohto produktu.

Rozhodnutie Českej národnej banky č. 2017/163117/570⁹

V posudzovanom prípade bol dohliadaný subjekt sankcionovaný za viacero porušení. Jedným z nich bola podobne ako v predchádzajúcom prípade č. 2016/99647/570 nekalá obchodná praktika spočívajúca v prezentovaní IŽP ako sporenia. V tomto prípade boli navyše klienti informovaní, že si môžu nasporené finančné prostriedky podľa potreby vybrať.

Súčasne bolo zistené, že dohliadaný subjekt sa prostredníctvom svojich podriadených finančných sprostredkovateľov dopúšťal aj tzv. prepoistovania, keď spotrebiteľom odporúčal spolu s uzatvorením novej poistnej zmluvy o IŽP vypovedanie už existujúcej poistnej zmluvy s podobnými parametrami. Prítom v rozpore s požiadavkami odbornej starostlivosti podriadení finanční sprostredkovatelia nezaznamenávali dôvody takéhoto odporúčania, neposudzovali, aké negatívne dôsledky bude mať pre spotrebiteľov vypovedanie pôvodnej zmluvy (napr. nízka výška odkupného, povinnosť dodatočného zdanenia v prípade daňového odpočtu v pôvodných zmluvách, možné zhoršenie zdravotného stavu poisteného a pod.) a neinformovali spotrebiteľov, aké negatívne so sebou nesie uzatvorenie novej zmluvy o produkte IŽP (napr. nové karenčné doby, nové počítačné náklady a pod.).¹⁰

Aj v tomto prípade dospela ČNB k záveru, že takéto obchodné praktiky sú spôsobilé ovplyvniť ekonomické správanie priemerného spotrebiteľa v tom smere, že by v dôsledku poskytnutia nepravdivých informácií, resp. opomenutia podstatných informácií o produkte IŽP, mohol jednoducho uzatvoriť novú zmluvu a jednoducho vypovedať.

V odôvodnení rozhodnutia ČNB o i. uviedla, že v prípade používania pojmu „sporenie“ v spojení

s produktom IŽP môže u priemerného spotrebiteľa dôjsť k zámene tohto produktu so sporiacimi produktmi a vyvolať v ňom mylný dojem, že tento finančný produkt vykazuje určité osobitné charakteristické znaky, ktoré v skutočnosti nemá. Pojem „sporenie“ si totiž bežný spotrebiteľ spája s bežnými bankovými produktmi a jeho používanie v spojení s inými produktmi finančného trhu pôsobí zavádzajúco.

Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. 3 Sžf 83/2008¹¹

Podstatou sporu bolo uvádzanie cien služieb bez DPH v ceníkoch určených pre spotrebiteľov. Upozornenie, že ceny sú uvádzané bez DPH, bolo umiestnené na zadnej strane cenníka. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „NS SR“) sa stotožnil s právnym názorom prvostupňového súdu, že cena uvedená bez DPH je neúplná a vôbec nepredstavuje jednoznačnú informáciu o cene predávaných výrobkov alebo poskytovaných služieb. Keďže bežný spotrebiteľ nie je daňovníkom DPH, tovary či služby nakupuje za cenu vrátane DPH. Pre svoje rozhodnutie o kúpe preto potrebuje vedieť konečnú cenu tovaru alebo služby, ktorou je cena vrátane DPH. Vyčíslenie DPH teda tvorí neoddeliteľnú súčasť informácie o konečnej cene produktu adresovanej spotrebiteľovi. Vzhľadom na to je podľa NS SR irelevantné, že ceníky obsahovali na zadnej časti upozornenie na spôsob uvádzania ceny. Ako prvotná informácia o cene sa totiž k spotrebiteľovi dostáva cena bez DPH, ktorú je potrebné vzhľadom na vyššie uvedené považovať za neúplnú informáciu. Z tohto dôvodu NS SR dospel k záveru, že neexistuje žiadny relevantný dôvod na to, aby informácia o cene určenej konečnému spotrebiteľovi obsahovala údaje len o časti ceny, teda cenu bez DPH ako prvotnú informáciu. Cena uvedená bez DPH neposkytuje spotrebiteľovi dostatočnú informáciu o konečnej cene, naopak vzbudzuje v ňom dojem, že cena je nižšia, ako je tomu v skutočnosti.

Rozsudok Krajského súdu v Trenčíne č. 13S/29/2015¹²

Predmetom sporu bolo rozhodnutie o uložení pokuty vydané Slovenskou obchodnou inšpekciou pre Trenčiansky kraj č. P/0155/03/2014 zo dňa 11. augusta 2014. Účastník konania bol sankcionovaný za nekalú obchodnú praktiku vo forme klamlivého opomenutia, ktorého sa dopustil v súvislosti so zverejňovaním inzerátov s ponukou práce. Záujemcovia mali možnosť získať bližšie informácie na telefonickom čísle uvedenom v sporných inzerátoch. Telefonické hovory však boli spoplatňované vyššou sadzbou, než je bežná. Informácie o cene hovoru boli pritom uvedené vo farebných kombináciách a veľkosti písma, že ich nebolo možné bez grafických úprav (zväčšenie písma, prípadne farebná úprava inzerátu pre zvýšenie kontrastu) riadne prečítať. Niektoré inzeráty obsahovali pri telefonných číslach aj informáciu v znení „Orange“, alebo „z pevnej linky“ či „02“.

- 9 Rozhodnutie ČNB zo dňa 8. decembra 2017, č. j. 2017/163117/570, sp. zn. Sp/2017/56/573 potvrdené rozhodnutím BR ČNB zo dňa 21. marca 2018, č. j. 2018/40709/CNB/110, sp. zn. Sp/2017/56/573.
- 10 Porovnaj rozhodnutie ČNB zo dňa 14. decembra 2011, č. j. 2011/14136/570, sp. zn. Sp/2010/110/573 v znení rozhodnutia BR ČNB zo dňa 23. februára 2012, č. j. 2012/564/110, sp. zn. Sp/2010/110/573.
- 11 Rozsudok NS SR zo dňa 9. októbra 2008, sp. zn. 3 Sžf 83/2008.
- 12 Rozsudok Krajského súdu v Trenčíne zo dňa 29. júna 2016, sp. zn. 13S/29/2015.

- 13 Bližšie pozri subkapitolu 2.5 usmerenia k vykonávaniu/uplatňovaniu Smernice 2005/29/ES o nekalých obchodných praktikách zo dňa 25. mája 2016, SWD (2016)163, ktorý je sprievodným dokumentom k oznámeniu Komisie Európskemu Parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a výboru regiónov Com (2016)320. In: EUR-Lex. Európska únia. 2019.
- 14 Bližšie pozri MAK, Vanessa. TISCO Working Paper Series on Banking, Finance and Services No. 04/2010: Standards of Protection: In Search of the 'Average Consumer' of EU Law in the Proposal for a Consumer Rights Directive [online]. Tilburg: Tilburg university, Faculty of law, Tilburg Institute for Interdisciplinary Studies of Civil Law and Conflict Resolution Systems, s. 6 a 16.
- 15 Takáto právna úprava by pre príslušné orgány (či už súdne alebo správne) znamenala nielen extrémnu časovú záťaž, ktorá by ich činnosť výrazne spomalila až paralyzovala, ale aj výrazné zvýšenie finančných nákladov spojených s vykonaním štatistického zistenia.
- 16 Tieto dva inštitúty je možné v prípade jednočinného súbehu aplikovať vedľa seba. Bližšie v ONDŘEJOVÁ, Dana: Porušení závazkového práva jako nekalá obchodní praktika nebo nekalá soutěž. Praha: C. H. Beck, 2016. s 226-227.

Správny orgán označil použitý spôsob informovania o cene hovoru za nečitateľný a nevhodný z viacerých dôvodov. Veľkosť písma použitá pri tejto informácii bola podstatne menšia v porovnaní s veľkosťou písma ostatných informácií uvedených v skúmaných inzerátoch. Vo viacerých prípadoch bola tiež nevhodne zvolená farba písma informácie vo vzťahu k farbe pozadia. Aj samotné umiestnenie informácie o cene hovoru bolo vyhodnotené ako nevhodné. Správny orgán konštatoval nevhodnosť aj pri informácii použitej nad telefónnymi číslami, pretože bola spôsobilá vyvolať dojem, že ide o telefónne číslo bežného operátora, a teda neplatí sa zaň zvýšená tarifa.

Krajský súd sa stotožnil so závermi správneho orgánu. V odôvodnení rozsudku označil informáciu o cene za hovor (konkrétne zvýšenej tarife) za významnú informáciu, ktorú má mať spotrebiteľ k dispozícii vopred, a to v jasnej a zrozumiteľnej forme, aby mohol zvážiť všetky okolnosti a rozhodnúť sa, či takýto hovor uskutoční alebo nie. Zobrazenie ceny hovorov a telefónnych čísel použité účastníkom konania nepovažoval za jasné, transparentné a zrozumiteľné podanie informácie o cene za službu. Dospel k záveru, že požiadavka na jasné, zrozumiteľné vyjadrenie podstatnej informácie v sebe zahŕňa aj požiadavku na jej vyobrazenie v takej veľkosti a takým spôsobom, aby bola viditeľná. Postup účastníka konania bol v rozpore s touto požiadavkou, a preto bol vyhodnotený ako použitie nekalej obchodnej praktiky.

ZÁVEREČNÉ ZHRNUTIE

Uvedené rozhodnutia implicitne potvrdzujú, že pojem priemerný spotrebiteľ sa nemá vykladať takým spôsobom, že ide o niekoho, kto potrebuje iba malú ochranu a kto si je vždy schopný získať dostupné informácie sám, ale ani o niekoho, kto je veľmi dôverčivý, povrchný či až naivný.¹³ Ako je z týchto kazuistik zrejme, aj koncepcia priemerného spotrebiteľa sa dá charakterizovať mottom Európskej únie *in varietate concordia*, teda jednota v rozmanitosti.¹⁴

Priemerný spotrebiteľ je mnohotvárnym modelom správania, ktorého jednotné charakteristické črty v konkrétnych prípadoch kreuje Súdny dvor EÚ. Rozmanitosť predstavujú sociálne, kultúrne a jazykové faktory, ktorých posúdenie je ponechané v diskrečnej právomoci vnútroštátnych orgánov. Za použitia *argumentu a simili* sa dá vyvodiť, že obdobne, ako majú spoločné a rozdielne charakteristické črty správania priemerný nemecký občan a priemerný český občan, tak majú spoločné i rozdielne charakteristické črty správania aj priemerný nemecký spotrebiteľ a priemerný český spotrebiteľ.

Ďalšia rovina mnohotvárnosti tohto abstraktného modelu je zrejme tiež z toho, že spoločne

aj rozdielne charakteristické črty priemerného spotrebiteľa je vždy potrebné posudzovať vo svetle konkrétnych okolností a špecifik daného prípadu. Pre úplnosť ešte treba uviesť štvrtú rovinu, ktorou je aj v tomto prípade časový rozmer. Keďže koncept priemerného spotrebiteľa je veľmi mladý, nebola táto rovina v nám známých rozhodnutiach doposiaľ pomenovaná. Vzhľadom na progresívny vývoj technológií, ako aj na zvyšujúci sa dôraz kladený na finančné vzdelávanie, sa dá, podľa nášho názoru, očakávať, že charakteristické črty správania priemerného spotrebiteľa sa aj v skutkovo obdobných prípadoch budú generáciu od generácie v určitej miere diferencovať.

Na základe predchádzajúceho treba konštatovať, že hoci charakteristické črty priemerného spotrebiteľa obsiahnuté v rozhodnutiach vnútroštátnych orgánov aplikácie práva nemajú a ani nemôžu mať normatívnu povahu, sú relevantným prameňom práva, z ktorého sa dozvedáme, aké správanie je charakteristické pre priemerného spotrebiteľa v konkrétnych prípadoch so zohľadnením všetkých relevantných faktorov a okolností. Znalosť správania sa priemerného spotrebiteľa v týchto už rozhodnutých prípadoch môže výrazne prispieť k predvídateľnosti rozhodovania v podobných prípadoch.

Nazdávame sa, že prijatý koncept je vhodným právnym rámcom pre zabezpečenie efektívnej ochrany spotrebiteľov pred nekalými obchodnými praktikami, pretože ďalšie alternatívy, o ktorých sa dá uvažovať v teoretickej rovine, ako napr. normatívne zadefinovanie typických reakcií priemerného spotrebiteľa vo všetkých do úvahy prichádzajúcich situáciách či vykonávanie štatistických zisťovaní v rámci každého jedného konania,¹⁵ sú v právno-aplikačnej praxi nepredstaviteľné.

V tejto súvislosti považujeme za potrebné tiež poznamenať, že cieľom právnej úpravy nekalých obchodných praktík v súlade s odôvodnením č. 8 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2005/29/ES z 11. mája 2005 o nekalých obchodných praktikách podnikateľov voči spotrebiteľom na vnútornom trhu, a ktorou sa mení a dopĺňa smernica Rady 84/450/EHS, smernice Európskeho parlamentu a Rady 97/7/ES, 98/27/ES a 2002/65/ES a nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004, nie je iba poskytnutie priamej ochrany spotrebiteľom, ale taktiež poskytnutie nepriamej ochrany oprávnených záujmov podnikateľov pred ich konkurentmi, ktorí sa neriadia pravidlami tejto smernice. Prostredníctvom ochrany spotrebiteľa je teda nepriamo zabezpečovaná poctivá hospodárska súťaž a ochrana všetkých zákazníkov podnikateľov v oblastiach upravených touto smernicou, a je tak významným doplnkom vo vzťahu k úprave nekalej súťaže.¹⁶

Uvádzanie falšovaných, pozmenených a neoprávnene vyrobených peňazí do obehu

Viliam Poništ
Národná banka Slovenska

Príspevok sa venuje problematike uvádzania falzifikátov a napodobení peňazí do hotovostného obehu. Definuje takéto konanie z trestnoprávneho hľadiska a analyzuje trestný čin uvádzania falošných, pozmenených alebo neoprávnene vyrobených peňazí a cenných papierov. Rozoberá znaky skutkovej podstaty predmetného trestného činu a spôsoby jeho páchania. V najväčšej miere sa venuje analýze konania osoby, ktorá v rámci platby prijala falzifikáty a snaží sa ich uviesť do obehu. Z dostupných súdnych rozhodnutí rozoberá spôsoby nadobudnutia falzifikátov a tiež pokusy o uvedenie, resp. uvedenie falzifikátov do obehu. Ide o konanie, pri ktorom sa z obete stáva páchatel'.

Je nespochybniteľné, že peniaze hýbu svetom. Dokážu ovplyvňovať rozhodnutia od každodenných, zdĺhavo nepodstatných, až po tie na najvyššej politickej a medzinárodnej úrovni. Objem peňazí v hotovostnom obehu je pritom enormný, veď len hodnota hotovosti, ktorú emitovala Národná banka Slovenska (kumulovaná čistá emisia), sa pohybuje na úrovni 13,5 mld. €, čo predstavuje 192 990 474 bankoviek a 778 756 056 obehových mincí, a 478 800 zberateľských mincí.¹ Následne je potom na mieste otázka ochrany hotovostného peňažného obehu pred falzifikátmi a napodobeninami zákonných peňazí – eura. Štát chráni rôzne oblasti spoločnosti, nevynecháva pri tom ani ochranu meny. Spoločnosť je potom (alebo by aspoň mala byť) chránená aj pred takými činnosťami, akými je uvádzanie falzifikátov peňazí do obehu. Uvádzanie falošných, pozmenených alebo neoprávnene vyrobených peňazí² do behu je postihované aj na trestnoprávnej úrovni.

UVÁDZANIE FALZIFIKÁTOV DO OBEHU

Hotovostný systém a vo svojej podstate aj hospodárstvo krajiny sa chráni aj cestou trestného práva. Možno teda pripustiť, že rovnaká ochrana sa týka aj úspor obyvateľstva, keďže pri zabavení falšovaných peňazí vzniká škoda priamo osobe, ktorá má takéto peniaze u seba, keďže sa jej odoberú bez náhrady. Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších právnych predpisov (ďalej iba „TZ“ alebo „Trestný zákon“) upravuje v ust. § 271 trestný čin „Uvádzanie falošných, pozmenených alebo neoprávnene vyrobených peňazí a cenných papierov“. V tomto príspevku sa však zameriame iba na peniaze. Trestný čin uvádzania falzifikátov do obehu upravuje čiastočne aj § 270 ods. 2 TZ.³

Trestný čin uvádzania falošných, pozmenených alebo neoprávnene vyrobených peňazí zahŕňa

dve skutkové podstaty s odlišnou konštrukciou. V ust. § 271 ods. 1 TZ je upravená základná skutková podstata a v ust. § 271 ods. 2 TZ je upravená privilegovaná skutková podstata, t. j. skutková podstata, na základe ktorej môžeme vyhodnotiť uvádzanie falzifikátov do obehu za určitých, vopred daných okolností ako menej nebezpečné a aj trest odňatia slobody je možné uložiť iba v nižších medziach.

V zmysle ust. § 271 ods. 1 TZ je možné potrestať páchatela trestom odňatia slobody na sedem až desať rokov v prípade, ak dovezie, vyvezie, prepraví, prijme alebo získa falšované, pozmenené a neoprávnene vyrobené peniaze s cieľom uviesť ich do obehu. Ako je zřejmé, ide o zločin, hovoríme o úmyselnom trestnom čine, za ktorý Trestný zákon v osobitnej časti ustanovuje trest odňatia slobody s hornou hranicou trestnej sadzby prevyšujúcou päť rokov. Treba povedať, že trestná sadzba pohybujúca sa v rozmedzí sedem až desať rokov je súladná aj so smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2014/62/EÚ z 15. mája 2014 o trestnoprávnej ochrane eura a ostatných mien proti falšovaniu, ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2000/383/SVV (ďalej iba „smernica“). Smernica za dovoz, vývoz, prepravu, prijatie alebo získanie falšovanej meny s cieľom uviesť ju do obehu s vedomím, že ide o falzifikáty, požaduje, aby členské štáty takéto konanie považovali za trestný čin a trestali najvyššou sadzbou trestu odňatia slobody v trvaní najmenej piatich rokov.

Pokiaľ ide o naplnenie objektívnej stránky skutkovej podstaty, t. j. konkrétneho konania páchatela, je zřejmé, že sa vyžaduje aktívne konanie (komisívne). To spočíva v prvom rade v transporte falšovaných, pozmenených a neoprávnene vyrobených peňazí, ktorým sa rozumie dovoz, vývoz a preprava. Dovozením rozumieme premiestnenie predmetných peňazí na územie Slovenskej re-

1 Výročná správa za rok 2018. Bratislava: Národná banka Slovenska, s. 38 – 39; ISBN 978-80-8043-241-6.

2 K výkladu predmetných pojmov pozri napríklad: Poništ, V.: Falšovanie, pozmeňovanie a neoprávnená výroba peňazí, *Biatic*, roč. 21, 3/2019, s. 26 a nasl.

3 Podľa tohto trestného činu je možné potrestať páchatela v rovnakej sadzbe trestu odňatia slobody podobne ako v prípade trestného činu podľa ust. § 271 ods. 1 TZ za to, že falšované, pozmenené alebo neoprávnene vyrobené peniaze dal ako pravé. K uvedenému trestnému činu už bol poskytnutý výklad v inom čísle časopisu *Biatic* (Poništ, V.: Falšovanie, pozmeňovanie a neoprávnená výroba peňazí, *Biatic*, roč. 21, 3/2019, s. 26 a nasl.).

- 4 ČĚNTEŠ, J. a kol.: *Trestný zákon s komentárom*. Eurokódex: Žilina, 2006, s. 382.
- 5 *Ust. § 10 ods. 1 TZ.*
- 6 *V tejto súvislosti môžeme podotknúť, že prichádza do úvahy aplikácia materiálneho korektívu. V súlade s ust. § 10 ods. 3 TZ nepôjde o prečin, ak vzhľadom na spôsob vykonania činu a jeho následky, okolnosti, za ktorých bol čin spáchaný, mieru zavinenia a pohnutku páchatela je jeho závažnosť nepatrná. Aj keď jeho aplikácia je možná, v praxi je sporná (a to nielen v tomto konkrétnom prípade, ale aj pri ostatných prečinoch).*
- 7 *Podľa: ŠÁMAL, P. – PŮRY, F. – RIZMAN, S.: Trestní zákon, 6. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004, s. 861.*
- 8 *Ale iba za predpokladu, že osoba, ktorá platila takýmito peniazmi, vedela o tom, že sú falšované, pozmeňované alebo neoprávnene vyrobené.*
- 9 *Napríklad Rozsudok Okresného súdu Trebišov sp. zn. 3T/17/2017 zo dňa 16.1.2018, Trestný rozkaz Okresného súdu Liptovský Mikuláš sp. zn. 2T/105/2017 zo dňa 4.12.2017 či Trestný rozkaz Okresného súdu Ružomberok sp. zn. 8T/7/2019 zo dňa 1.2.2019.*
- 10 *Trestný rozkaz Okresného súdu Košice I sp. zn. 8T/17/2015 zo dňa 17.8.2015.*
- 11 *Rozsudok Okresného súdu Malacky sp. zn. 2T/49/2011 zo dňa 28.11.2011.*
- 12 *Rozsudok Okresného súdu Galanta sp. zn. 3T/59/2013 zo dňa 21.8.2013 či Trestný rozkaz Okresného súdu Galanta sp. zn. 2T/270/2011 zo dňa 24.11.2011.*
- 13 *Rozsudok Okresného súdu Prešov sp. zn. 4T/136/2015 zo dňa 15.12.2015.*
- 14 *Súdna prax v Českej republike dospela k rovnakému záveru. Z rozhodnutia R 31/2011 vyplýva, že pre naplnenie uvedeného prečinu nie je rozhodujúce, či bolo páchatelovi platené falzifikátmi za také služby alebo veci, ktoré sú predmetom legálneho obchodu. Preto nie je vylúčené, aby išlo o uvedený trestný čin aj vtedy, ak páchatel takéto falzifikáty získal za neoprávnený predaj omamnej a psychotropnej látky inej osobe.*
- 15 *Aj keď je pravda, že pojem poškodený Trestný zákon v súvislosti s trestným činom podľa ust. § 271 ods. 2 síce explicitne nespája, ale z jeho znenia je zrejme, že bez toho, aby bol páchatel najskôr poškodený, nie je možné naplniť všetky znaky skutkovej podstaty. Pojem poškodený Trestný zákon vo svojich ustanoveniach používa, no nevytvrdzuje ho. Preto je nutné obrátiť sa na zákon č. 301/2005 Z. z. trestný poriadok v znení neskorších právnych predpisov, ktorý tento pojem upravuje vo svojich ustanoveniach. Podľa ust. § 46 ods. 1 trestného poriadku je pod pojmom „poškodený“ nutné rozumieť osobu, ktorej bolo trestným činom ublížené na zdraví, spôsobená majetková, morálna alebo iná škoda alebo boli porušené či ohrozené jej iné zákonom chránené práva alebo slobody.*

publiky, vývozom premiestnenie takýchto peňazí z nášho územia na iné územie, a to akýmkoľvek spôsobom dopravy (cestnou dopravou, letecky, loďou a pod.). Prepravou sa potom rozumie iba transfer cez územie SR, čiže páchatel sa nemusí podieľať na celej doprave, ale iba na určitom úseku. Získaním a prijatím sa rozumie „nadobudnutie falšovaných, pozmenených alebo neoprávnene vyrobených peňazí alebo cenných papierov od tretej osoby.“⁴ K získaniu alebo prijatiu v zásade môže dôjsť akýmkoľvek spôsobom, a to aj takým, ktorý predpokladá právny poriadok – napr. darovaním, kúpou a pod. Často sa stáva, že práve falšné peniaze sú akýmsi vedľajším obchodom pri obchodovaní so zbraňami či drogami. Keď predajcovia ako „bonus“ kupujúcim pridávajú aj falšné peniaze.

Je zrejmé, že páchatel si musí byť vedomý toho, že preváža, získava alebo prijíma falšné peniaze, pričom musí byť zrejmy aj jeho úmysel uvádzať ich do obehu. Iba v prípade, že by nekonal s takýmto úmyslom, možno povedať, že by došlo k naplneniu trestného činu podľa ust. § 270 ods. 1 TZ, resp. podľa ust. § 270 ods. 2 TZ, ak by k tomu úmyslu dospel až po tom, ako takéto peniaze získal. Dôležitou súčasťou skutkovej podstaty preto zostáva úmysel páchatela, bez ktorého by išlo o úplne iný trestný čin.

PRIVILEGOVANÁ SKUTKOVÁ PODSTATA

Zaujímavavejšou môže byť privilegovaná skutková podstata podľa ust. § 271 ods. 2 TZ, ktorá zmierňuje dopad na páchatela v prípade, ak on sám prijal falšné peniaze bez toho, aby o tom vedel, a zistil to až po ich prijatí. Pri tejto skutkovej podstate je možné potrestať páchatela odňatím slobody v rozsahu do dvoch rokov. Oproti predchádzajúcej skutkovej podstate už nejde o zločin, ale „iba“ o prečin. Prečinom sa rozumie⁵ trestný čin spáchaný z nedbanlivosti (čo nie je tento prípad) alebo úmyselný trestný čin, za ktorý Trestný zákon v osobitnej časti umožňuje uložiť trest odňatia slobody s hornou hranicou trestnej sadzby neprevyšujúcou päť rokov.⁶ Uvedená skutková podstata je tzv. privilegovanou skutkovou podstatou nielen k tej, ktorá je upravená v ust. § 271 ods. 1 TZ (ale iba ak pôjde o pokus trestného činu podľa ust. § 271 ods. 2 TZ), ale aj k tej podľa ust. § 270 ods. 2 alinea druhá TZ (ktorá znie: „kto falšované, pozmenené alebo neoprávnene vyrobené peniaze alebo cenné papiere dá ako pravé“). Pri privilegovaných skutkových podstatách je tu snaha zákonodarcu zjemniť dopad Trestného zákona na páchatelov činov s nižšou mierou závažnosti. Či bude páchatel trestaný podľa konkrétneho ustanovenia, závisí od toho, akým spôsobom získal falzifikáty. Pokiaľ ich prijal ako odplatné plnenie a až potom zistil, že ide o falzifikáty, a následne ich uviedol do obehu, naplnil znaky privilegovanej skutkovej podstaty. No pokiaľ vedel o tom, že sú to falzifikáty, a napriek tomu ich prijal s úmyslom dať ich do obehu, resp. tento úmysel aj zrealizoval, naplnil znaky trestného činu podľa ust. § 271 ods. 1 TZ (uvádzanie falšovaných, pozmenených

a neoprávnene vyrobených peňazí a cenných papierov), resp. podľa ust. § 270 ods. 2 alinea druhá TZ (falšovanie, pozmeňovanie a neoprávnená výroba peňazí a cenných papierov).

Páchatela je možné potrestať odňatím slobody až na dva roky, ak falšované alebo pozmenené, alebo neoprávnene vyrobené peniaze, ktorými mu bolo platené ako pravými, dá do obehu ako pravé. Teda z pohľadu časovej postupnosti je páchatel najskôr obeťou uvádzania falšných peňazí do obehu, keďže mu nimi bolo platené ako pravými bez toho, aby vedel, že ide o falzifikáty. Objektívna stránka spočíva teda v prijatí falšovaných, pozmeňovaných alebo neoprávnene vyrobených peňazí, o ktorých si osoba myslí, že sú pravé, následne zistí že pravé nie sú, pričom nasleduje ich uvedenie do obehu. Tieto falšné, pozmenené alebo neoprávnene vyrobené peniaze môže prijať rôznymi spôsobmi. Trestný zákon v prvom rade predpokladá, že páchatel prijme uvedené peniaze ako pravé, t. j. v domnienke, že sú aj naozaj pravé. Môže k tomu prísť spôsobom, ktorý právne predpisy predpokladajú, napríklad – zaplatením za tovar, úhradou služieb či iným odplatným plnením, pričom podľa judikátu Najvyššieho súdu SR uverejneného ako R 39/1998 nemusí byť toto plnenie v súlade s právom alebo sa môže priesčiť dobrým mravom (napr. odplatné poskytnutie sexuálnych služieb a pod.). Teda plnenie môže vyzeráť rôzne, no základom pre objektívnu stránku skutkovej podstaty je, že páchatel v tomto momente dobromyseľne nadobúda peniaze, o ktorých je presvedčený, že sú pravé. Páchatel v čase, keď mu bolo platené, teda nesmel vedieť, že dostáva falšované alebo pozmenené peniaze. Túto okolnosť sa musel dozvedieť až po prijatí peňazí.⁷ Vzhľadom na to, že právny poriadok nepozná zákonnú platbu falšovanými, neoprávnene vyrobenými či pozmenenými peniazmi, už týmto konaním došlo k spáchaniu trestného činu.⁸ Teda osoba, ktorej bolo platené takýmito peniazmi, je poškodená trestným činom (podľa ust. § 270 a § 271 TZ), aj keď o tom v danom momente ešte nevie. Je jedno, akým spôsobom sa poškodená osoba dozvie o tom, že peniaze, ktorými jej bolo platené a ktoré prijala v dobrej viere, sú falzifikátmi. Z dostupných súdnych rozhodnutí je zrejme, že často páchatel získal falšné peniaze pre svoju dobromyseľnosť a ochotu pomôcť (táto skutočnosť platí iba za predpokladu, ak môžeme veriť týmto páchatelom). Išlo o prípady, keď neznámej osobe rozmenili falšnú bankovku (čo vtedy, keď ju prijímali, ešte nevedeli) na drobnejšie peniaze.⁹ Falšné peniaze prijali páchatelia aj ako splátku pôžičky¹⁰ či za predaj pneumatík,¹¹ ale aj napríklad ako platbu za predaj neznámej sušenej rastliny¹² alebo aj za sexuálne služby¹³. Ako je zrejme, nemusí ísť vždy iba o legálny spôsob nadobudnutia, resp. o legálny spôsob obchodu.¹⁴

KEĎ SA Z POŠKODENÉHO¹⁵ STANE PÁCHATEL

V ďalšom štádiu osoba, ktorá prijala takéto peniaze (poškodený) zistí, že nie sú pravé. V zásade má na výber niekoľko možností, ako sa zachovať. Naj-

prijateľnejšou a najbezpečnejšou cestou je oznámenie tejto skutočnosti príslušným orgánom. V tomto prípade jej budú falzifikáty odobraté bez náhrady.¹⁶ Utrpenú majetkovú škodu si potom môže uplatňovať v trestnom konaní (alebo v civilnom konaní) od páchatela, samozrejme, za predpokladu, že čin bude objasnený a páchatel zistený. No Trestný zákon počíta s tou alternatívou, že poškodený neoznámí túto skutočnosť príslušným orgánom, ale pokúsi sa takéto peniaze dať do obehu. V takom prípade napĺňa znaky trestného činu podľa ust. § 271 ods. 2 TZ v štádiu prípravy. A práve v tom momente sa z poškodeného stáva páchatel¹⁷. Keď falzifikáty skutočne uvedie do obehu, je páchatelom dokonaného trestného činu uvádzania falšovaných, pozmenených a neoprávnene vyrobených peňazí a cenných papierov. Týmto spôsobom sa ich chce zbaviť a eliminovať svoju škodu. Páchatelom v podstate môže byť ktokoľvek za predpokladu, že mu bolo platené falšovanými, neoprávnene vyrobenými, či pozmenenými peniazmi ako pravými.¹⁸ Zároveň je nutné dodať, že pôjde vždy o inú osobu a nie o tú, ktorá falšovala, pozmenila či neoprávnene vyrobila peniaze.¹⁹

Subjektívna stránka skutkovej podstaty vyžaduje vždy úmyselné zavinenie, t. j. z nebanlivosti nie je možné tento prečin spáchať. Úmysel tu spočíva v tom, že „páchatel“ sa zbavuje falzifikátov po zistení, že nie sú pravé.²⁰ Otázka potom znie, kde ich uvádza do obehu, resp. kde sa snaží uviesť ich do obehu. Z dostupných súdnych rozhodnutí vyplýva, že páchatelia sa zbavujú falzifikátov na miestach, ako je predajňa potravín či kvetinarstvo, ale v oblube boli aj poštové novinové stánky, rôzne predajne či bary²¹ a za tieto peniaze sa snažia nakúpiť tovar (najmä cigarety²²). Vyskytol sa aj prípad, keď páchatel použil tieto peniaze ako splátku dlhu.²³ Často sa stáva, že niekoho poveria, aby falzifikáty uviedol do obehu, pričom vie, že ide o falzifikáty (napríklad si aj dohodnú odmenu za takéto konanie).²⁴ Vo všeobecnosti môžeme povedať, že uvádzaním falšovaných peňazí sa rozumie akékoľvek posúvanie falzifikátu do obehu, teda akékoľvek súkromnoprávne relevantné konanie, ktorým sa falzifikáty dostávajú z držby jednej osoby do držby osoby inej.²⁵

MOTIVÁCIA PÁCHATEĽA

Keď uvážime, že poškodený zistil, že peniaze, ktorými mu bolo platené, nie sú pravé, ale ide iba o falzifikáty a vie (ale nemusí vedieť), že falošné, pozmenené alebo neoprávnene vyrobené bankovky a mince sa odoberajú bez náhrady, často môže dospieť k záveru, že nič horšie sa mu nemôže stať. Vznikla mu škoda, ktorá sa pohybuje vo výške nominálnej hodnoty falzifikátov, a chce sa ich zbaviť. A to nie z dôvodu, aby na tom profitoval a mal zisk, ale aby neutrpel škodu. V domnienke, že už to preňho horšie nebude, sa snaží uviesť falzifikáty do obehu. V prípade, ak by sa mu to nepodarilo, stále má možnosť predstierať, že nevie, že predložené peniaze nie sú pravé. Táto taktika

je pritom obľúbená aj v prípade, ak si falzifikáty zaobstaral úmyselne, alebo pri ich prijímaní vedel, že ide o falzifikáty s tým, že ich chcel uviesť do obehu (v daných prípadoch mu hrozí podstatne vyšší trest). Do akej miery bude jeho taktika úspešná, vyhodnotia orgány činné v trestnom konaní, prípadne súd.

Z uvedeného je zrejmé, že z poškodeného (obete) sa stáva páchatel. Teda, ak by sa poškodený rozhodol neuviesť do obehu falošné, pozmenené alebo neoprávnene vyrobené peniaze, vznikla by mu škoda.

ZÁVEROM

V našom právnom poriadku nenájdeme veľa príkladov, keď sa z obete môže stať páchatel, a ešte k tomu pri jednom druhu trestnej činnosti. Fakticky sa predpokladá, že k danej situácii ani nedochádza. Ako výnimka môže poslúžiť okolnosť vylučujúca protiprávnosť, ktorou je nutná obrana, a to vtedy, ak súd neposúdi konanie osoby ako nutnú obranu, čím sa prakticky z obete stane páchatel. Treba však zdôrazniť, že situácia pri trestnom čine uvádzania falšovaných, pozmenených a neoprávnene vyrobených peňazí je od tej načrtnutej veľmi odlišná.

Ide o privilegovanú skutkovú podstatu, pri absencii ktorej by sme trestali páchatelov pomerne prísnyimi trestami za skutky, ktoré nie sú natoľko nebezpečné. Aj keď sa dnes hovorí o zbytočnej kriminalizácii trestného práva, uvádzaný trestný čin je práve akýmsi náprotivkom a zmierňuje dopad trestného práva na osobu, ktorá sa dostala do pomerne zložitej situácie. Pri zistení, že jej bolo zaplatené falzifikátmi peňazí sa rozhodla vrátiť ich do obehu, tak aby neutrpela škodu na svojom majetku. „A ak sa rozhodne postúpiť falzifikát ďalej – aby škodu znášal radšej niekto iný – má vo výhlade, aby utrpí dvojnásobnú stratu: peňazí a zároveň aj slobody.“²⁶ Treba zohľadniť aj ďalší faktor. Smernica EÚ nám v tomto prípade ukladá minimálnu hornú trestnú sadzbu pre uvedený trestný čin. Na mieste je preto otázka, či nedochádza k porušovaniu legislatívy EÚ. Aj predmetná smernica ustanovuje výnimku pri podvodnom uvádzaní falšovanej meny do obehu. V čl. 5 ods. 5 tejto smernice je ustanovené, že členské štáty môžu v súvislosti s uvedeným konaním ustanoviť iné účinné, primerané a odrádzajúce trestné sankcie, než je trest najvyššou sadzbou trestu odňatia slobody v trvaní najmenej piatich rokov, vrátane pokút a odňatia slobody, ak bola falšovaná mena prijatá bez vedomia, ale poskytnutá s vedomím, že ide o falzifikát.

Trestný zákon priamo predpokladá, že toto trestného činu sa dopustí poškodený činom, ktorý predchádzal. Následne sa z poškodeného stáva páchatel, ktorý uvádza falzifikáty do obehu. Takéto konanie je chápané ako menej škodlivé pre spoločnosť, čo predznamenáva aj možnosť uložiť trest odňatia slobody „iba“ do dvoch rokov. Táto skutočnosť je pritom v súlade aj s právom EÚ.

16 Podľa ust. § 17e ods. 2 zákona č. 566/1992 Zb. o Národnej banke Slovenska falšované bankovky a mince alebo pozmenené bankovky a mince v akejkoľvek mene a bankovky a mince, pri ktorých vznikne podozrenie, že sú falšované, pozmenené alebo neoprávnene vyrobené, predkladateľom pri ich predložení odoberá bez náhrady Národná banka Slovenska, banky, iné právnické osoby a fyzické osoby, ktoré sú podnikateľmi.

17 Na okraj možno uviesť, že poškodený môže svojím konaním naplniť znaky aj ďalšieho trestného činu, konkrétne neoznámia trestného činu podľa ust. § 340 ods. 1 TZ. Samozrejme, tento trestný čin vyžaduje väčšie nároky, pokiaľ ide o množstvo informácií, ktoré mal páchatel mať k dispozícii, ale v zásade nie je možné vylúčiť, že by mohlo dôjsť aj k naplneniu tejto skutkovej podstaty.

18 Obdobne: NOVOTNÝ, O. – VOKOUN, R. – ŠÁMAL, P. a kol.: Trestní právo hmotné. Zvláštní část. 6. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010, s. 263.

19 Podľa: JELÍNEK, J. a kol. Trestní právo hmotné. 2. vyd. Praha: Leges, 2010, s. 641.

20 MINÁRIK, Š. a kol.: Trestný poriadok. Stručný komentár. Bratislava: IURA EDITION, 2010, s. 602.

21 Rozsudok Okresného súdu Bratislava I sp. zn. 3T/24/2016 zo dňa 22.6.2016.

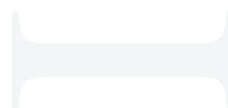
22 Rozsudok Okresného súdu Prešov sp. zn. 4T/136/2015 zo dňa 15.12.2015.

23 Trestný rozkaz Okresného súdu Liptovský Mikuláš sp. zn. 2T/105/2017 zo dňa 4.12.2017.

24 Rozsudok Okresného súdu Trebišov sp. zn. 3T/17/2017 zo dňa 16.1.2018, Trestný rozkaz Okresného súdu Piešťany sp. zn. 8T/15/2017 zo dňa 12.5.2017, Rozsudok Okresného súdu Komárno sp. zn. 3T/8/2015 zo dňa 4.6.2015.

25 Porovnaj R 194/1920.

26 HLINKA, B.: Atentáty na peniaze. Bratislava: Obzor, 1989, s. 117.

Pavel Varsik – slovenský legionár a bankár (1891 – 1939)

Zora Vypušťáková
Národná banka Slovenska

Pátranie po predkovi Pavlovi Varsikovi, ktorý pracoval pred viac ako osemdesiatimi rokmi na významných pozíciách v bankovom sektore, som začala minulý rok. Pátranie však nebolo jednoduché. V archíve Národnej banky Slovenska som si preštudovala jeho osobný spis a keďže väčšina dokumentov bola v Prahe, archivári NBS oslovili kolegov z Českej národnej banky. Ani dokumenty z archívu ČNB však neposkytovali kompletný obraz o tom, ako Pavel Varsik konaním zo svojej pozície ovplyvnil životy iných ľudí. A tak bolo nutné pozrieť sa aj do Štátneho archívu v Bratislave a jeho pracoviska Archívu v Skalici.

Pavel Varsik sa narodil v r. 1891 na Myjave v rodine majstra pytlíkarskeho cechu Pavla Varsika a Anny rodenej Dingovej. Vzdelanie získal na Evanjelickom lýceu v Bratislave, na Gymnáziu v Nagy Körösi a v Nemeckej akadémii v Linzi. V r. 1910 a 1911 začal pracovať v Novej banke na Myjave. V r. 1911 a 1912 absolvoval vojenskú prezenčnú službu a pred prvou svetovou vojnou v r. 1912 až 1914 pracoval tiež v Úvernej banke v Ružomberku. Počas prvej svetovej vojny ho odvelili na východný front. Vo februári 1915 sa dostal do ruského zajatia. V apríli 1916 vstúpil do 1. srbskej dobrovoľníckej divízie a zúčastnil sa na ťažkých bojoch v kraji Dobruďža proti Bulharom. Bol povýšený na hodnosť poručíka srbskej armády. Koncom roku 1916 ho premiestnili do Voznesenska. Dňa 2. augusta 1917 utrpel zranenie a črepiny granátu mu prenikli hlboko do hlavy. Dve operácie absolvoval na fronte – v poľnej nemocnici vo Voznesensku a potom v Odese. V novembri 1917 sa mu podarilo s poľnou nemocnicou Červeného kríža odísť do Murmanska a odtiaľ do Anglicka, kde mu v nemocnici v Newcastli vybrali z hlavy črepiny. Jedna však predsa len zostala a neskôr robila zdravotné problémy. V roku 1918 sa stal príslušníkom 22. československého streleckého pluku vo Francúzsku. Pôsobil v Československej národnej rade v Paríži. Domov do Československa sa vrátil až v decembri 1918. Dňa 6. marca 1920 sa oženil v evanjelickom kostole na Myjave so Zorou rodenou Izákovou, dcérou Eleny Izákovovej rod. Štefánikovej, sestry Milana Rastislava Štefánika.

Za zásluhy počas vojny dostal viacero ocenení. Bol vyznamenaný čsl. vojnovým krížom, srbskou Karadjordjevovou hviezdou s mečmi, ruským Radom sv. Anny a Radom rumunskej koruny s mečmi. Dosiahol hodnosť kapitána 22. pluku čsl. légii vo Francúzsku a neskôr dokonca podplukovníka. V rokoch 1918 až 1920 pôsobil na základe vymenovania Ministra s plnou mocou pre správu Slovenska Dr. Vavra Šrobára ako vládny referent pre vojenské veci Ministerstva s plnou mocou pre správu Slovenska až do jeho zrušenia v r. 1920 a krátko aj

Pavel Varsik, 1918

Foto: archív autorky

vo funkcii armádneho inšpektora pre Slovensko. Jeho hlavná úloha spočívala v realizácii vojenských záležitostí na Slovensku v spolupráci s tamojšími politickými a verejnými orgánmi a v spracúvaní situačných hlásení vojensko-politického charakteru zo Slovenska, ktoré prevažne adresoval Generálnemu inšpektorátu čs. brannej moci v Prahe.

PÔSOBNIE V LEGIOBANKE

Civilná kariéra Pavla Varsika bola spojená s bankovníctvom, najmä s Bankou československých légii v Prahe (ďalej len Legiobanka). Do služieb Legiobanky bol prijatý 1. apríla 1921, pričom do

26. februára 1925 pôsobil ako riaditeľ jej pobočky v Bratislave a súčasne ako člen miestneho predstavenstva. Od roku 1925 do roku 1939 bol členom riaditeľstva Legiobanky v Prahe, kde pôsobil ako expert pre Slovensko a Podkarpatskú Rus. Bol riaditeľom aflačného a eskontného oddelenia a popritom sa v roku 1936 stal jedným z riaditeľov úverového oddelenia a riadil úverové záležitosti Slovenska a Podkarpatskej Rusi. V rokoch 1931 až 1939 bol členom správnej rady Legiobanky. Po vzniku Slovenského štátu sa vrátil do Bratislavy, kde pôsobil od 1. júla 1939 ako hlavný riaditeľ Slovenskej všeobecnej úvernej banky v Bratislave až do svojej nečakanej smrti 23. septembra 1939. Z ostatných funkcií treba uviesť aspoň zvolenie za dôverníka Kuratória Všeobecného fondu peňažných ústavov od 21. 12. 1932.

Legiobanka bola pôvodne finančný ústav, úzko zameraný na poskytovanie úverov legionárom a ich pozostalým či príbuzným. Neskoršie sa preorientovala na banku uskutočňujúcu klasické bankové obchody. V polovici dvadsiatych rokov sa začala výraznejšie exponovať na Slovensku, čím sa sledovala aj nacionalizácia tunajších maďarských a nemeckých bánk. Prevzatím a likvidáciou peňažných ústavov si vytvorila sieť filiálok a aflácií, pričom medzi najvýznamnejšie patrili Americko-slovenská banka v Bratislave a Slovenská všeobecná úverná banka v Bratislave. Úvery povoľované aflovanými ústavmi musel schváliť tzv. cenzúrny výbor vymenovaný správnu radou Legiobanky. Za eskontné oddelenie bol do výboru delegovaný práve Pavel Varsik.

Pavel Varsik sa významne podieľal na centralizácii slovenského peňažníctva. Legiobanka predložila na jeseň roku 1932 ministerstvu financií návrh, aby sa do Slovenskej všeobecnej úvernej banky začlenilo viacero bánk, konkrétne Americko-slovenská banka, Bratislava, Novozámocká ľudová banka, Spišskonovoveská úverná banka, Hospodárska úverná banka, Tornaľa, Hontianska ľudová banka, Šahy, Nitrianska všeobecná banka, Nitra. Do Legiobanky sa mala začleniť Prvá prievidská banka, Ružomerská všeobecná banka, Trnavská I. banka, Ústredná ľudová banka Žitného ostrova, Dunajská Streda, Zemplínska eskontná a ľudová banka, Michalovce, Zlatomoravecká agrárna banka a Žilinská obchodná banka.

Legiobanka nakoniec svoj plán v modifikovanej forme realizovala v rokoch 1932 až 1935, keď Slovenská všeobecná úverná banka v Bratislave aflovala Nitriansku všeobecnú banku, Prvú prievidskú banku, Trnavskú I. banku, Všeobecnú úvernú banku, Komárno. Na príkaz Legiobanky prevzala Slovenská všeobecná úverná banka fúziou Americko-slovenskú banku, Spišskonovoveskú banku, Novozámockú ľudovú banku a Ústrednú ľudovú banku Žitného ostrova, Dunajská Streda. Z plánovaných fúzií boli nakoniec na valnej hromade Legiobanky schválené v marci 1933 len fúzie s Ružomerskou všeobecnou bankou, so Zemplínskou eskomptnou a ľudovou bankou, Michalovce, Zlatomoraveckou agrárnou bankou a Žilinskou obchodnou bankou.

Pavel Varsik, 1932

Foto: Archív ČNB

Pri rokovaniach o uvedených afláciách a fúziách hral významnú úlohu práve Pavel Varsik ako expert Legiobanky pre Slovensko a Podkarpatskú Rus. Zároveň bol delegovaný do riadiacich orgánov aflovaných podnikov, ako napríklad do Americko-slovenskej banky, kde v rokoch 1927 až 1933 pôsobil ako člen správnej rady. Podľa finančnej ročenky Compass Čechoslovakei 1936 bol Pavel Varsik členom riaditeľstva a správnej rady Banky čsl. légii v Prahe, členom správnych rád Slovenskej všeobecnej a úvernej banky v Bratislave, Komárňanskej korunovej banky v Komárne, Nitrianskej všeobecnej banky, Trnavskej I. banky, firmy Slovenka, továreň na pletený a tkaný tovar, Martin, Tatranskej elektrickej vicinálnej dráhy, Starý Smokovec, ako aj v podniku Legiolom, Bratislava.

V roku 1938 sa vedenie Legiobanky rozhodlo uskutočniť druhú fázu svojho plánu na koncentráciu bankovníctva na Slovensku. Na 48. riaditeľskej porade Legiobanky v r. 1938 vrchný riaditeľ Khyn vyzval, aby začali aktívne konať viaceré pracovné komisie, konkrétne stavebná komisia, komisia pre Slovensko a komisia jubilejná. Za predsedu komisie pre Slovensko vymenoval práve Pavla Varsika.

Plánovaná fúzia Slovenskej všeobecnej úvernej banky v Bratislave s Legiobankou sa však nakoniec neuskutočnila z dôvodu zásadných politických a ekonomických zmien, ktoré v marci 1939 vyvrcholili rozpadom Československa.

VPLYV LEGIOBANKY NA VZNIK FABRIKY NA MYJAVE

Aj keď Pavel Varsik patril dlhé roky medzi obľúbené osobnosti pražského spoločenského života, nezabudol ani na svoj rodný kraj a slovenský pô-

vod. Svojím pôsobením v Legiobanke sa okrem centralizovania slovenského bankovníctva výrazne pričínal o vybudovanie priemyslu na Myjave. Historik Branislav Varsík v knihe *O čom mlčia archívy píše: „...na Myjavu sa po prevrate roku 1918 zabudlo a nevznikol tu nijaký priemyselný podnik, aby myjavskí rodáci už nemuseli hľadať prácu za hranicami. Myjava ležala v kopcovitom kraji a v starších časoch vznikli tu remeslá, ktoré však od konca 19. storočia začali upadať. Upadlo staré pytlíarske remeslo a po roku 1918 aj iné remeslá.“*

Prvý priemyselný podnik na Myjave – Taušova fabrika, predchodkyňa Slovenskej armatúrky Myjava – tak vznikol v mimoriadnych pomeroch, keď sa Československá republika dostala do ťažkej situácie pre narastanie moci Hitlera a fašizmu.

Taušova fabrika, pôvodne fabrika Tauš & Speváček, ktorá v pomerne jednoduchých podmienkach začala vyrábať lustre a tzv. silnosvetelné petrolejové lampy pre železnice, vznikla v r. 1921. Firma neskôr rozšírila výrobu o mosadzné stavebné kovanie a zamestnávala pri striedavej konjunktúre 80 až 250 zamestnancov. Postupne rozšírila výrobu aj na jemné niklované a chromované armatúry. V dôsledku krízy a možno aj nedobrého vedenia sa firma dostala pod správu Legiobanky. Od r. 1936 na základe intervencií Ministerstva národnej obrany dostávala zákazky priamo od Zbrojovky Brno. Ministerstvo žiadalo presídliť zbrojné oddelenie do vnútrozemia. Uvažovalo sa o viacerých miestach, kde by mal byť nový závod postavený. Na výber bolo Nové Mesto nad Váhom, Svätá Sidónia, Myjava, Vrbové a Vlára. Pavel Varsík presvedčil vedúcich predstaviteľov továrne Tauš, ktorá pôsobila do roku 1921 v Petržalke, že jej premiestnenie na Myjavu je pre republiku bezpečnejšie ako uvažované sídlo vo Vrbovom.

Neskôr sa Pavel Varsík výrazným spôsobom zaslúžil o to, že firma Tauš nemusela v zložitých politických a ekonomických podmienkach na prelo-

me rokov 1938 a 1939 zastaviť výrobu a prepustiť robotníkov, o čom svedčí korešpondencia firmy Tauš o vojnovej výrobe v r. 1938 – 1941, ktorá je uložená v Štátnom archíve v Bratislave. Pavel Varsík ako bývalý legionár osobne intervenoval na Ministerstve národnej obrany a ako riaditeľ Legiobanky dozeral na chod podniku.

SKORÝ KONIEC

Úlomok z ručného granátu, ktorý mu spôsobil zranenie počas jeho vojenskej kariéry, sa ozýval stále častejšie, no operáciu odporúčanú anglickými lekármi stále odkladal. V septembri 1939 sa jeho hospitalizácia na klinike profesora Čárskeho stala nutnou. Na zasadnutí riaditeľstva Legiobanky 11. septembra 1939 referoval vrchný riaditeľ Josef Khyn o situácii na Slovensku a o zhoršenom zdravotnom stave Pavla Varsíka, ktorý sa musel podrobiť operácii a jeho stav vyvolával obavy. Operácia však nebola úspešná a následkom starého zranenia podľahol. V nekrológu uverejnenom v Českom slove sa píše: „*S vrchním ředitelem Varsíkem odchází člověk velmi dobrého srdce. Pro tuto vlastnost těšil se značně oblíbě, neboť nikdy nedovedl odepřít nikomu potřebnému svoji pomoc. Mladý Slovenský stát ztrácí v něm význačného odborníka z oboru penežnictví, Praha dobrého přítele, který by byl pokračoval neocenitelné služby při navazování v nových poměrech, tak potřebné účinné spolupráce mezi hospodářstvem Protektorátu a Slovenským státem.*“

Pavel Varsík bol legionár v prvej svetovej vojne, popredný predstaviteľ odboja a vlastenec, aktívny príslušník čsl. légii v Rusku a účastník vojnových bitiek. Bol významným predstaviteľom slovenského bankovníctva tej doby a prispel k jeho centralizácii. Utrpel zranenie v dôsledku vybuchnutého granátu a po dvadsiatich rokoch na jeho následky zomrel. Pochovaný je na starobyľom cintoríne na Kozej bráne v Bratislave, kde našli odpočinok mnohé významné osobnosti našich dejín.

Autorka príspevku JUDr. Zora Vypušťáková je vnučkou profesora histórie PhDr. Branislava Varsíka, ktorý bol bratom Pavla Varsíka.

Zoznam literatúry a použitých prameňov

Literatúra

- Miloslav Čaplovič: Pavel Varsík. Legionár a riaditeľ Legiobanky. In: Michálek, Slavomír et al.: Do pamäti národa. Osobnosti slovenských dejín prvej polovice 20. storočia. Bratislava: Veda, 2003, s. 639 – 642. ISBN 80-224-0771-2
- Brádlarová Daniela: Banka československých légii v letech 1919 – 1938: Dizertačná práca. Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, 2005. 376 s.
- Ján Gálik: Myjava v obrazoch histórie. 1. vyd. Martin: Neograf, 2010. 427 s. ISBN 978-80-970475-9-7
- Branislav Varsík: O čom archívy mlčia. Bratislava: Slovenský spisovateľ, 1987. 223 s.

Marcela Heglasová: Armatúrka a Myjava. Senica: RECO, s.r.o, 2017. 175 s. ISBN 978-80-89462-18-6

Archívne fondy

- Štátny archív v Bratislave. Fond: Tauš, úč. spol. v Myjave (1929) 1941 – 1948.
- Archív Českej národnej banky v Prahe. Fond: Banka československých légii v Prahe (1870) 1920 – 1955.
- Archív Národnej banky Slovenska. Fond: Slovenská všeobecná úverná banka, Bratislava 1921 – 1951(1955).
- Archív Národnej banky Slovenska. Fond: Banka československých légii, Praha 1921 – 1948 (1952).

Prehľad vzdelávacích podujatí Inštitútu bankového vzdelávania NBS, n. o., od 21. októbra do 20. decembra 2019

NÁZOV PODUJATIA	DÁTUM
Základné kurzy	
Základy bankovníctva a poisťovníctva pre zamestnancov s neekonomickým vzdelaním VI	24. 10. 2019
Riadenie aktív a pasív, rizík a finančné riadenie	
Controlling vs. Lean v banke	13. 11. 2019
ERM alebo riadenie rizík na celopodnikovej úrovni	20. 11. 2019
Náklady a výnosy v banke	21. 11. 2019
Riadenie kreditného rizika	19. 11. 2019
Riadenie likvidity banky	11. 11. 2019
Solvency II v praxi	6. 11. 2019
Finančné trhy	
Finančná matematika	11. – 12. 12. 2019
Základy teórie portfólia	4. – 5. 12. 2019
Peňažné a kapitálové trhy I	22. – 24. 10. 2019
Peňažné a kapitálové trhy II	5. – 7. 11. 2019
Platobný styk	
Back Office (Treasury Back Office)	2. 12. 2019
Cenné papiere – domáce a zahraničné (Back office a spracovanie cenných papierov)	5. 12. 2019
Európska regulácia a súvisiace pravidlá v oblasti platobného styku – PSD2	30. 10. 2019
SEPA a NON SEPA platby (Základný spôsob vykonávania platobného styku)	10. 12. 2019
SWIFT	3. 12. 2019
Zákon o platobných službách a európska legislatíva, dopady na platobné služby	28. 11. 2019
Poisťovníctvo	
Štandardy aktuárskej práce	4. 11. 2019
Vedenie vyšetrovania podvodov v poisťovníctve	14. 11. 2019
Účtovníctvo, výkazníctvo a daňovníctvo	
IFRS 9 Finančné nástroje	28. 10. 2019
IFRS 9 a kreditný scoring	14. 11. 2019
Základy účtovníctva pre neúčtovníkov	25. 11. 2019
Zmeny v IFRS – novinky, komentáre a príklady	29. 11. 2019
Vnútrobankový audit a kontrola, bezpečnosť	
Interné a externé podvody vo finančných inštitúciách, spôsob ich vyšetrovania a dokazovania	26. 11. 2019
Poznaj svojho klienta (KYC)	4. 12. 2019
Riadenie bezpečnostných rizík vo finančných inštitúciách	18. 11. 2019
Právne aspekty bankovníctva a finančníctva	
Alternatívne riešenie spotrebiteľských sporov (ARS)	5. 12. 2019
Čo prináša ePrivacy?	25. 10. 2019
Pracovné právo I	29. 10. 2019
Pracovné právo II	30. 10. 2019
Pracovné právo III	12. 11. 2019
Pracovné právo IV	26. 11. 2019
Prevenčia korupcie, ochrana oznamovateľov	7. 11. 2019
Stratégia boja proti legalizácii príjmov z trestnej činnosti – začiatočníci	22. 11. 2019
Stratégia boja proti legalizácii príjmov z trestnej činnosti – pokročilí	29. 11. 2019
Uzatváranie zmlúv a špecifiká zmluvných typov	8. 11. 2019
Úvery	
Úverová analýza 3D – Modul I	27. – 28. 11. 2019
Manažérske vzdelávanie/Manažérsky rozvoj	
Ako vytvárať motivujúcu a výkonnú pracovnú klímu	21. 11. 2019
Osobnostná typológia DiSC	20. 11. 2019
Rozvoj sociálnych kompetencií a zručností	
FOCUS: Ako si zlepšiť pozornosť a lepšie sa sústrediť	19. 11. 2019
Mind Maps: Myšlienkové mapy v praxi	23. 10. 2019
Osobná produktivita a timemanagement	22. 10. 2019
Tajomstvo reči tela v business komunikácii	3. 12. 2019
Informačné systémy pre finančný sektor	
Úvod do Data Science v Pythone	29. 10. 2019
Školenie ICM TARGET2	6. 11. 2019
Jazykové vzdelávanie	
Communication and conflict management	27. – 28. 11. 2019
Communication with a Foreign Business Partner	21. 10. 2019
Practical Legal English	22. 10. 2019

MACROECONOMIC PROJECTIONS FOR SLOVAKIA ACCORDING TO NBS'S SEPTEMBER 2019 MEDIUM-TERM FORECAST (MTF-2019Q3)

NBS Economic and Monetary Analyses Department

The latest overall macroeconomic outlook for Slovakia reflects the domestic economy's substantial cooling in the first half of the year, which stemmed from developments in the external environment. Annual GDP growth is projected to decelerate to 2.5% in 2019 and to 2.4% in 2020, before picking up in 2021, to 2.7%, on the back of recovering foreign demand. The labour market situation is expected to remain favourable and to stimulate consumer demand. Even so, growth rates for both employment and wages are projected to moderate over the projection period. Annual HICP inflation is expected to blip up to 2.7% this year due to cost factors, before easing thereafter. (p. 2)

ALTERNATIVE ESTIMATES (NOWCASTS) OF GDP GROWTH

Michal Doliak, Národná banka Slovenska

Most macroeconomic projections are based on standard indicators published at regular intervals, typically by statistical offices. There are, however, indicators not published by statistical offices which may reflect the state of economic activity in a country. In Slovakia there are currently two such indicators (electronic toll revenues and electricity consumption), which are released sufficiently early and on a monthly basis. These indicators can be used for GDP flash estimates (nowcasts) for the most recent period for which data have still not been released. This offers additional simple tools that could complement the validated approaches used up to now. (p. 5)

FOOD PRICE INFLATION IN SLOVAKIA IS NOT THE HIGHEST

Branislav Karmažin, Národná banka Slovenska

Slovakia's food price inflation (excluding alcohol and tobacco) since 2009 has been higher than the EU median (excluding the United Kingdom), but it has not been the highest in the EU27. The probable causes of Slovak food inflation being higher than the EU27 median are the greater impact of developments in agricultural commodity prices and in nominal unit labour costs. (p. 8)

WHAT'S NEW? THE BANKING PACKAGE (PART II)

Dana Kravecová, Lucia Országhová, Ľuboš Šesták

Proposed by the European Commission in November 2016, the package of banking reforms (The Banking Package) covers both prudential regulation and resolution. It comprises extensive amendments to Capital Requirements Regulation and Directive (CRR/CRD IV) as well as to the Bank Recovery and Resolution Directive (BRRD) and the Single Resolution Mechanism Regulation (SRMR). The first part of this paper published in August 2019 described the main changes to the microprudential policy framework. This second part discusses changes to the macroprudential policy and resolution frameworks. (p. 10)

THE IMPORTANCE AND BENEFITS TO THE SLOVAK MARKET OF THE INTRODUCTION OF COVERED BONDS

Matej Krčmár, Národná banka Slovenska

The current legal and financial situation in the covered bond market is the subject of this article, which includes a look at related secondary legislation (decrees) issued by Národná banka Slovenska (NBS) on the basis of statutory amendments adopted in 2017. The author provides information on the gradual involvement of banks in the new covered bond programme and on their first issues of covered bonds over the past year. On the basis of economic data, he describes the international market response to the new Slovak covered bonds as very positive, while also noting the bond issues' significant contribution to the stability of the issuing banks themselves. The second part of the piece explains the main requirements of the new regulatory framework for covered bonds, which is contributing to economic fundamentals. (p. 17)

THE 'AVERAGE CONSUMER' NOTION IN PRACTICE FROM A LEGAL PERSPECTIVE (2ND PART)

Ľuboš Šimončíč, Jana Sýkorová, Národná banka Slovenska

The second part of the article deals with selected decisions of authorities in regard to the application of the relevant law in the Czech and Slovak environment, and then a concluding analysis of the issue. (p. 21)

THE PUTTING INTO CIRCULATION OF MONEY THAT HAS BEEN COUNTERFEITED, ALTERED, OR PRODUCED WITHOUT AUTHORISATION

Viliam Poništ, Národná banka Slovenska

This article looks at the issue of counterfeit or imitation money being put into circulation. It defines such activity from a criminal perspective, analyses the crime of "putting into circulation money or securities which has or have been counterfeited, altered, or produced without authorisation", and explores the facts of particular crimes of this type. Most of the article focuses on the situation where someone realises they have unwittingly received counterfeit money and then tries to put the counterfeit(s) back into circulation. Drawing on available court decisions, the article examines how people come to acquire counterfeits as well as how they (attempt to) put counterfeits into circulation. These are cases where the victim becomes the perpetrator. (p. 25)

PAVEL VARSÍK – SLOVAK LEGIONNAIRE AND BANKER

Zora Vypuštáková, Národná banka Slovenska

This issue's "In the past" section features a piece on Pavel Varsík (1891–1939), who after serving as a legionnaire in the First World War and fighting on the frontline, became a leading figure in the struggle for Czechoslovak independence and then played an important role in the Slovak banking sector, in particular through his contribution to its centralisation. Varsík was injured by a grenade during the war and died 20 years later from the effects of that injury. The article focuses mainly on his activities at the Czechoslovak Legion Bank (Legiobank) in Prague and later at its branch in Bratislava, where he held several key positions. Besides helping to centralise the Slovak banking sector, his banking activities had a major impact on the development of industry in Myjava. (p. 28)

